

Branche Notat

**Analyse af konkurrenceforskelle på
filmbudgetter og produktionsforhold
mellem Tyskland, Irland, Sverige
og Danmark**

Undersøgelsen er iværksat af Copenhagen Film Fund med støtte fra Producentforeningen, Det Danske Filminstitut, Foreningen af Danske Instruktører, Film og TV-Arbejderforeningen, Nordisk Film samt Nordisk Film Fonden.

2016

Indhold

1. Resumé.....	5
1.1 Baggrund.....	6
1.2 Sammenligning af produktionsomkostninger.....	7
1.2.1 Totalbudgettet – “Above the line” og “Below the line”.....	8
1.2.2 Sammenhæng mellem holdstørrelse og arbejdsdagslængde.....	10
1.2.3 Overtidsbetaling.....	12
1.2.4 Lønstruktur.....	13
1.2.5 Købekraftsjusteret løn.....	15
1.2.6 Udstyr.....	17
1.2.7 Studie og location.....	18
1.3 Sammenligning af produktionskvalitet.....	19
1.4 Konklusioner.....	20
2. Indledning.....	21
2.1 Baggrund for undersøgelsen.....	21
3. Sammenligning af budgetomkostninger.....	22
3.1 Metode.....	22
3.1.1 Sammenligning af filmbudgetter.....	22
3.1.2 Valg af lande.....	23
3.1.3 Individuelle budgettilgange.....	23
3.1.4 Lokal produktion.....	24
3.2 Filmen.....	24
3.3 Generelle forudsætninger.....	25
3.3.1 Arbejdstid.....	25
3.3.2 Overtidsbetaling.....	26
3.3.3 Lovpligtige fratæk og sociale omkostninger.....	27
3.4 De anvendte data.....	28
3.4.1 Totalbudgetter.....	28
3.5 Filmens kreative kræfter.....	30
3.5.1 Hold.....	31
3.5.2 Holdstørrelse og arbejdstid.....	31
3.5.3 Udgifter til hold.....	34
3.6 Udstyr, studie og faciliteter.....	35
3.6.1 Udstyr.....	35
3.6.2 Studie og location.....	37
3.7 Catering.....	38
3.8 Lønanalyse.....	39
3.8.1 Gennemsnitslønninger.....	39
3.8.2 Belysningsmesteren.....	42
4. Sammenligning af Produktionskvalitet.....	45
4.1 Metode.....	45
4.1.1 Spørgeskemaundersøgelse.....	45
4.1.2 Generel undersøgelse.....	46

4.1.3	Manglende generaliserbarhed	46
4.2	Overordnet billede	46
4.3	Hold	47
4.4	Skuespillere	48
4.5	Faciliteter og udstyr	49
4.6	Catering og restauration	50
4.7	Overenskomster	51
5.	Konklusioner	52
6.	Den danske konkurrencesituation.....	53
6.1	Diskussion af styrker og svagheder	54
7.	Referencer.....	56
8.	Bilag 57	
8.1	Bilag 1: "Above the line"	57
8.1.1	Hver kategoris andel af total for "above the line".....	58
8.2	Bilag 2: Hold	59
8.2.1	Hver kategoris andel af total for hold	60
8.3	Bilag 3: Efterarbejde	61
8.4	Bilag 4: Benchmark af kontorleje og lønninger	62
8.4.1	Kontorlokaler.....	62
8.4.2	Sekretær/administrativ assistent.....	63
8.4.3	Chef for økonomi og administration	64
8.5	Bilag 5: Oprindeligt engelsk brief til filmen	65
8.6	Bilag 6: Spørgeskema.....	66

Rapporten er udarbejdet i perioden 2015-2016 af Copenhagen Film Fund.

Dataindsamling i form af filmbudgetter er forestået af Lineproducer Mouns Overgaard i samarbejde med Lineproducer Karen Baumbach.

Spørgeskemaundersøgelsen, bearbejdelsen af data og sammenfatning af rapporten er sket i et samarbejde mellem Stud. Cand. Scient. Soc. Inge Schmidt Jensen, Ph.d. Christin Egebjerg, Producer og leder af Øresund Filmkommission Ulrik Bolt Jørgensen samt Direktør Thomas Gammeltoft.

1. Resumé

Copenhagen Film Fund (CPHFF) er etableret for at tiltrække og fastholde større internationale og danske produktioner gennem investeringer. Hovedsageligt støtter fonden optagelser, som foruden fondens investering ville være gået udenom vores region. Således er CPHFF skabt med det overordnede formål at skabe vækst og beskæftigelse til gavn for hele København og hele hovedstadsregionen.

Det kræver, at vi kender de hjemlige produktionsforhold sammenlignet med vores nærmeste konkurrerende markeder. Derfor, og for at blive klare på vores styrker og svagheder ved at producere "på dansk", har vi lavet denne undersøgelse. Undersøgelsen er iværksat med støtte fra Film og TV-arbejderforeningen, foreningen af Danske Instruktører, Producentforeningen, Nordisk Film samt ikke mindst Nordisk Film Fonden.

Analysen består af en kvantitativ og en kvalitativ del, hvor Danmark er sammenlignet med tre konkurrerende lande, i forhold til at producere på nordeuropæiske locations, nemlig Sverige, Tyskland og Irland.

Ud fra denne analyses konklusioner, ligger Danmark ikke i den dyre ende på de samlede produktionsomkostninger. Det skyldes primært, at danske filmarbejdere har en relativt høj produktivitet. For selvom danskerne har kortere arbejdsdage end både Tyskland og Irland, så producerer de det samme produkt, men på kortere tid og til en samlet lavere lønsum end f.eks. tyskerne. Danske filmarbejdere har typisk ikke de lange 12-timers-dage. Til gengæld er danske hold langt mindre, og internationale producere oplever dem som fleksible, gode til at samarbejde og med gode engelskkundskaber.

Således peger analysen på, at vi i Danmark har nogle ganske "lean" produktionsmetoder. Vi har mindre hold, som måske er lettere og mere fleksible at organisere, og som leverer en fokuseret, daglig produktion. Vi holder den samlede lønudgift nede ved ikke at gå ud i de dyre overtidstimer (11. + 12. time).

I det danske budget er der desuden stor lighed i lønniveauerne. I budgettet er der en meget lille lønforskel mellem de ansvarlige ledere og deres medarbejdere og assistenter på en dansk produktion. Det kan have en positiv betydning for samarbejde og motivation og dermed i sidste ende for holdets gode produktivitet. I modsætning hertil er der i det tyske budget meget høje udgifter til filmens bærende og kreative kræfter ("above the line"), som er med til at give en meget højt produktionsbudget i forhold til de øvrige lande.

Samtidig er de danske lønninger for en typisk filmarbejder lavere end i de tre andre lande. Dette kombineret med et højt skattetryk, og dyre udgifter ved at leve i Danmark, placerer vores købekraft blandt de dårligste i undersøgelsen og bidrager således ikke positivt til rekruttering af nye folk til branchen eller fastholdelse af den erfarne arbejdskraft.

Alt i alt kan man ud fra denne undersøgelse konkludere, at vi i Danmark er konkurrencedygtige, men dog med kortere arbejdsdage og mindre hold. I Danmark

er vi således meget produktionsstyret, hvilket skyldes, at vi herhjemme altid har arbejdet med en mindre økonomi på produktionerne. Det har en positiv virkning for de produktioner, som ønsker at benytte en meget produktionsstyret arbejdsmetode, mens det umiddelbart kan være sværere for større internationale og især angelsaksiske produktionsmetoder, hvor stjernecast og instruktører dikterer længere arbejdsdage (her benyttelsen af 9.-12. arbejdstime) og muligheden for at optage 360 grader.

Irland og især Tyskland kan facilitere større produktioner med lange dage og store hold, og i tillæg hertil har de fordelagtige rammevilkår (f.eks. større markeder, smidigere overenskomster og økonomiske incitament fra staten) som til trods for produktionsprisen gør det interessant at producere i de to lande, hvilket kan aflæses på højere produktionsmængder. Øvrige vilkår for finansiering¹ har vi valgt ikke at gå ind i, i denne undersøgelse.

Rapportens konklusioner skal læses med forbehold for den begrænsede datamængde, som ligger til grund for analyserne.

Følgende afsnit præsenterer et resumé af rapportens indhold og opbygning samt undersøgelsens hovedkonklusioner.

God fornøjelse med læsningen!

1.1 Baggrund

Formålet med denne undersøgelse er at identificere forskelle i budgetomkostninger samt styrker og svagheder ved produktionsforholdene i fire udvalgte lande for nordeuropæiske locationfilm: Danmark, Irland, Sverige og Tyskland.

Landene er bl.a. valgt ud fra et konkurrencekriterium, hvor man kunne forvente, at en international filmproduktion, som søger en nordeuropæisk location til sine optagelser, ligeligt kunne overveje disse lande.

Rapporten består af to dele:

1. Den første er en kvantitativ **sammenligning af produktionsomkostninger**, fremkommet ved at sammenholde budgetter til det samme lokale spillefilmsprojekt estimeret af erfarne lineproducere fra de respektive lande. Analysen er baseret på en sammenligning af budgetposter ud fra det samme manuskript og samme niveau af kvalitet og holderfaring.
2. Rapportens anden del er en analyse af **kvaliteten af produktionsforholdene** i de fire lande. Denne analyse er lavet på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse besvaret af relevante danske- og internationale producere og lineproducere.

¹ Det kunne eksempelvis være tax, credit funds og lignende, som alt andet lige har betydning for Danmarks attraktionsværdi, men som udlignes hurtigt, hvis ikke vi har det grundlæggende fundament i vores infrastruktur og arbejdskraft.

1.2 Sammenligning af produktionsomkostninger

Budgetanalysen tager afsæt i fire budgetter til et specifikt lokalt spillefilmsprojekt, som er planlagt og budgetteret af fire lineproducere fra henholdsvis Danmark, Irland, Sverige og Tyskland. Hver lineproducer har altså på baggrund af det samme manuskript og parametre for kvalitetskriterier udarbejdet et budget for filmen beregnet til det lokale marked i det pågældende land (visning på nationalt TV og biografer).

I denne forbindelse skal det understreges, at der kan være forskelle, som udspringer af de fire lineproducers forskellige tilgange til arbejdet med filmproduktionen. I forlængelse heraf ligger i undersøgelsen en antagelse om, at de fire budgetter hver især repræsenterer, hvordan et lokalt filmbudget vil se ud for netop denne film i det pågældende land. Dette er en forudsætning for undersøgelsen.

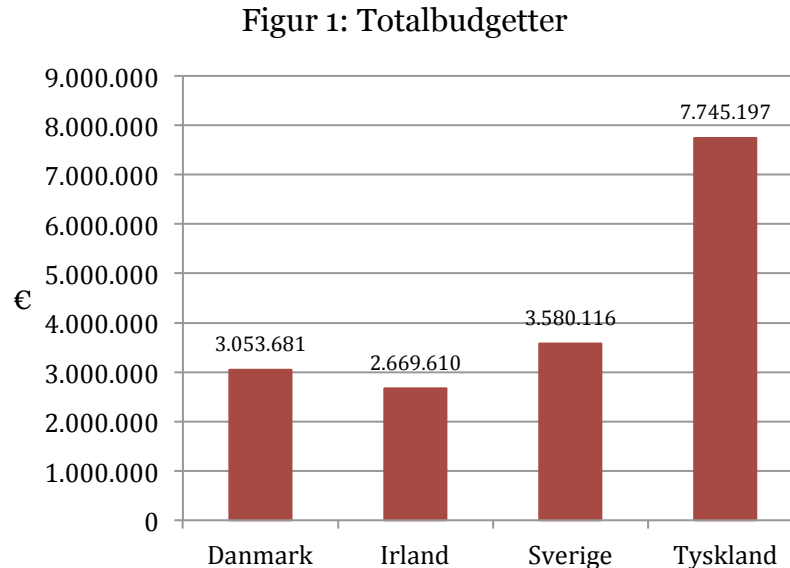
Da opgaven er at budgettere en film til det lokale marked i modsætning til eksempelvis en bestillingsopgave til et internationalt marked (en såkaldt serviceproduktion), afspejler budgetterne i nogen udstrækning den lokale efterspørgsel og dermed indgår også mulighederne for at tilvejebringe finansiering **lokalt** via det pågældende lands rammevilkår.

Som beskrevet ovenfor har vilkår for finansiering betydning for landenes attraktionsværdi. Det er imidlertid ikke fokus i denne rapport, som i stedet undersøger, måden hvorpå den *samme* film budgetteres i de fire lande. Derved undersøges landenes forskellige arbejdskulturer og omkostningsniveauer for at kunne påpege de interne styrker og svagheder.

Oprindeligt var Tjekkiet med i undersøgelsen, men er ikke medtaget i rapporten, idet den pågældende lineproducer ikke overholdt konditionen om antal af optageuger, idet lineproduceren tog udgangspunkt i produktionskulturen fra så lille et hjemmemarked, at man slet ikke kan sammenligne metoderne. Det ville således ikke blive en sammenlignelig færdig film. Det skal dog bemærkes, at Tjekkiet generelt budgetterede med meget lave udgifter til "above the line" og lønninger. Udgifter til udstyr og location-leje var nogenlunde overensstemmende med de øvrige lande.

1.2.1 Totalbudgettet – ”Above the line” og ”Below the line”

Figur 1 nedenfor giver indledningsvis et samlet overblik over totalbudgetterne fra de fire lineproducere.

Figuren illustrerer totalbudgetterne for filmen.

Af figur 1 fremgår det, at Tyskland har suverænt det største samlede budget til filmen. Det skal dog bemærkes, at det tyske budget til denne specifikke film klart er i den høje ende af, hvad et budget til en lokal film i Tyskland typisk ligger på. Det gennemsnitlige produktionsbudget i Tyskland, på typisk €5 mio., er altså noget lavere, end budgettet for denne film (European Parliament 2014: 4).

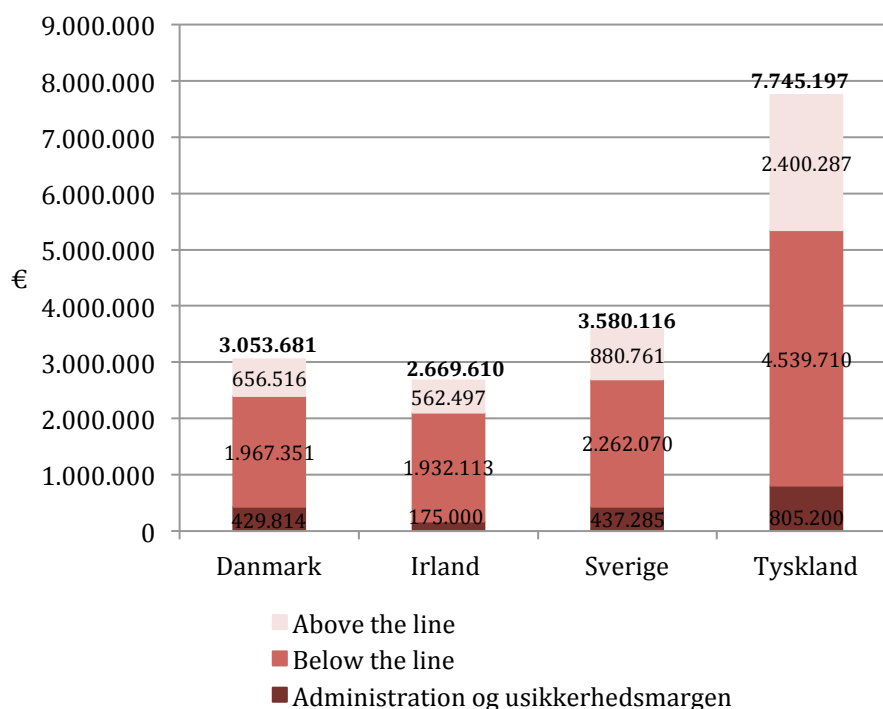
Dernæst kommer Sverige og Danmark, og billigst er Irland. De tre sidstnævnte landes budgetter ligger noget tættere på hinanden inden for en ramme mellem godt €2½ og €3½ mio.

Følgende figur 2 illustrerer totalbudgetterne i en opdeling i above the line², ”below the line”³ samt administration og usikkerhedsmargen for filmen.

² ”Above the line” er filmens kontrollerende kreative kræfter og omfatter producer, manuskript, instruktør, medvirkende samt musik.

³ Below the line indeholder alle andre produktionsomkostninger til løn og udstyr, efterarbejde (post), transport, forplejning, musik, forsikring m.v.

Figur 2: Totaler opdelt på 'Above the line', 'Below the line' og Administration og usikkerhedsmargen

Figuren illustrerer totalbudgetterne for filmen. Her er angivet, hvor meget der er sat af til:

1. Finansielle omkostninger: Administration og usikkerhedsmargen.
2. Above the line: Above the line er filmens kreative kræfter og dækker over udgifter til: producer, manuskript, instruktør og medvirkende (dog uden projektudvikling).
3. Below the line: Herunder produktionsomkostninger til løn og udstyr, efterarbejde (post), transport, forplejning, musik, delivery og forsikring.

Figur 2 illustrerer, at en del af årsagen til, at det tyske budget er væsentligt dyrere end de tre øvrige, skal findes i budgettet til "above the line" (løn til de kreative og drivende hovedkræfter for filmen).

Tyskland har sat €2,4 mio. af til "above the line", hvilket er næsten en tredjedel (31%) af deres samlede budget, mens de tre øvrige lande har sat en fjerdedel eller mindre (Danmark 21%, Irland 21% og Sverige 25%) af deres ellers lavere budgetter af til denne post (se afsnit 3.5, figur 14).

Der tegner sig altså i undersøgelsen et generelt billede af, at det tyske budget er højt i forhold til de tre øvrige, som umiddelbart ligner hinanden mere.

Det kan delvist skyldes, at betingelserne for budgetterne indeholder skuespillere, instruktør, forfatter, producer i kategori A, som i Tyskland kræver et højt honorar, samt delvist en kultur, hvor man arbejder med meget store hold. Dette afspejler igen muligheden for at finansierer større lokale produktioner end de øvrige deltagende lande.

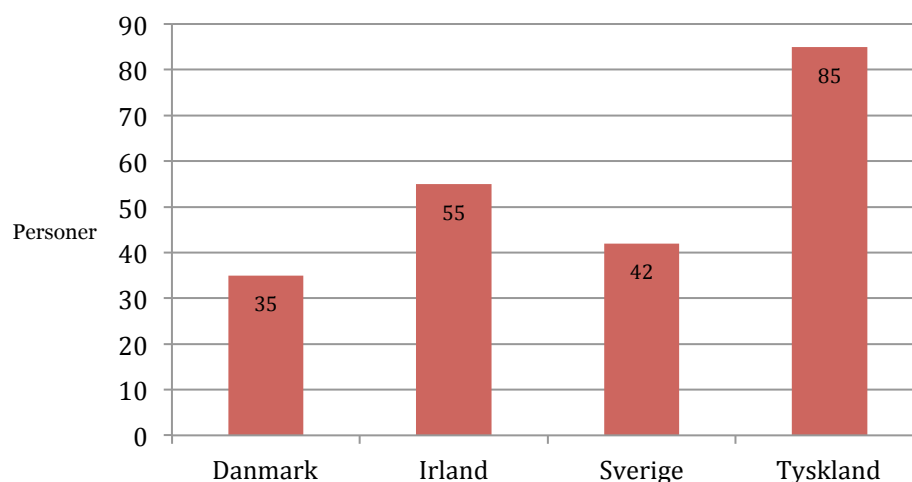
Selvom "above the line" repræsenterer meget store værdier og andele af de samlede omkostninger i et filmbudget, har denne undersøgelse valgt at fokusere på forskellene i "below the line", da de fortæller mere om den samlede produktion og om

forskellige arbejdskulturer, som danner baggrund for landenes indbyrdes konkurrenceevne.

Et eksempel på dette er de forskellige niveauer for samlede lønudgifter til holdet, da man i Tyskland arbejder med et større hold og i længere tid. I det følgende ser vi derfor på forskelle i holdstørrelse, holdenes totale lønudgifter (inklusive sociale omkostninger og overtid) samt holdenes procentvise andel af totalbudgettet som eksempler på forskelle i budgetternes "below the line".

Figur 3 illustrerer forskellen på holdstørrelsen i de fire budgetter:

Figur 3: Holdstørrelse i optagelsesperioden

Figuren illustrerer holdstørrelsen, som den er estimeret i de fem budgetter.

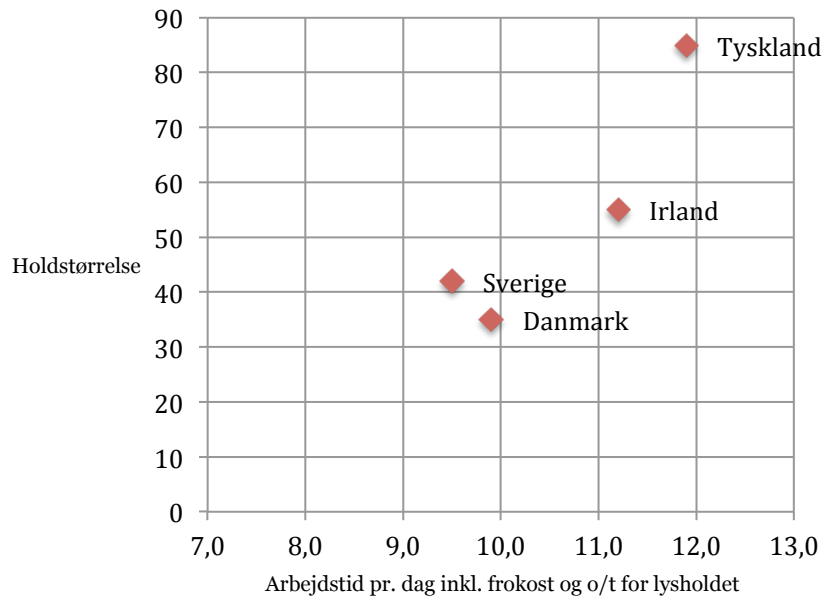
Af figur 3 ses tydeligt, at der er stor forskel på holdstørrelsen i de fire landes budgetter. Mens den danske lineproducer eksempelvis kun forventer at have 35 ansat på holdet, forventer den tyske at have 85 ansat. Herimellem ligger Irland med et hold på 55 og Sverige med 42. Det er altså tydeligt, at der vil være stor forskel på holdene i de fire lande. Med så store forskelle i antallet på holdet må det antages, at der vil være forskellige struktureringer af arbejdet med filmproduktionen.

I denne sammenhæng er det relevant at inddrage arbejdsdagens længde i de fire lande. Figur 4 nedenfor viser netop, at der er en klar sammenhæng mellem arbejdsdagens længde og holdstørrelsen.

1.2.2 Sammenhæng mellem holdstørrelse og arbejdsdagslængde

De fire budgetter illustrerer forskelle i struktureringen af arbejdet på produktionerne i de fire lande. Antallet af ansatte på holdet og arbejdsdagslængden, som fremgår af figur 4 nedenfor, giver indblik i, hvor forskelligt arbejdet er struktureret i landene.

Figur 4: Holdstørrelse og arbejdsdagslængde

Figuren viser holdstørrelse og arbejdstiden pr. dag inkl. frokost og overtid for lysholdet som eksempel.

Ud fra figur 4 peger undersøgelsen på, at der er sammenhæng mellem den daglige arbejdsdagslængde og størrelsen på filmholdet, og at længere arbejdsdage kræver et større filmhold. Dette underbygges af professionelle erfaringer om, at længere arbejdsdage kræver flere personer, som kan afløse hinanden i skiftehold på posterne, hvilket giver en vertikal hierarkisk struktur på holdet med uddelegering af specialiserede opgaver. Danske hold arbejder derimod mere fleksibelt på tværs af hierarkiet, hvor de deler opgaver og ansvar indenfor deres fagområde.

Dermed vil der naturligvis opstå forskellige arbejdsformer i lande, hvor længden af arbejdsdagen og antal ansatte er forskellig, som igen kan være en medvirkende årsag til forskellige kulturer for effektivitet og produktivitet baseret på filmarbejdernes motivation og tilfredshed. En dansk rapport om filmarbejdernes psykiske arbejdsforhold (Hvenegaard og Mathiesen 2005) angav eksempelvis, at danske filmarbejdere er særligt motiverede af indflydelse på eget arbejdes kvalitet.

På denne produktion har Tyskland prioriteret et stort hold (85 personer) og lange arbejdsdage (11,9 timer), som inkluderer en del overtid. Det ligner den model, som man også ser på store franske og engelske film. Irland har lidt færre ansatte (55 personer) og en lidt kortere dag (11,2 timer), mens Danmark og Sverige ligner hinanden med relativt små hold og kortere arbejdsdage (Danmark: 35 ansatte og 9,9 timer, Sverige: 42 ansatte og 9,2 timer).

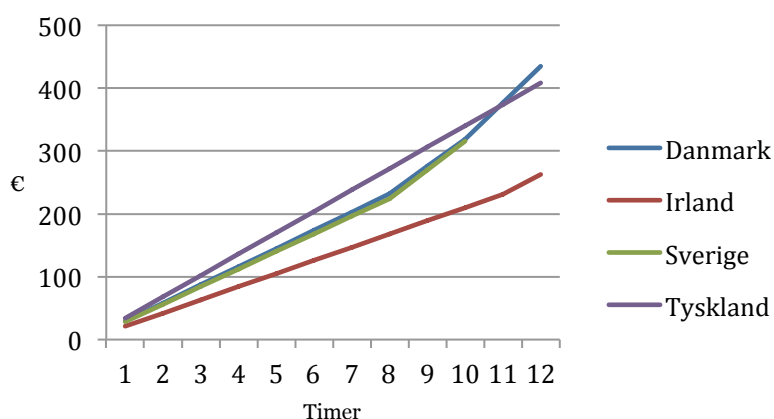
En del af forklaringen bag de kortere arbejdsdage i Danmark og Sverige er, at overtid er meget dyr, og væsentligt dyrere end i Irland og Tyskland (se afsnit 1.2.3 figur 5 og 6 og 3.3.2 tabel 4). På baggrund af den høje overtidsbetaling i Danmark og Sverige er der altså større incitament for at holde arbejdsdagens længde nede.

1.2.3 Overtidsbetaling

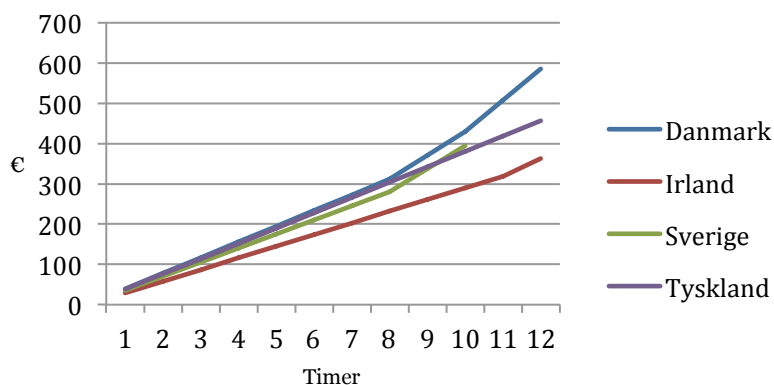
Som beskrevet ovenfor er de danske og svenske arbejdsdage kortere end de irske og tyske. Det må formodes, at det hænger sammen med, at overtid er væsentligt dyrere end normalt i de to lande, og der dermed er øget økonomisk incitament for at undgå lange dage. Derfor er det undersøgt, hvor meget lønnen stiger på overtidstimerne.

Som et eksempel viser figur 5 og 6 nedenfor akkumulerede lønudgifter pr. time for holdets assistenter og B-funktioner, hvoraf det fremgår, hvor meget det betyder for danske produktioners økonomi at forsøge at holde arbejdsdage korte.

Figur 5: Akkumulerede lønudgifter pr. time for assistenter

Figur 6: Akkumulerede lønudgifter pr. time for B-funktioner

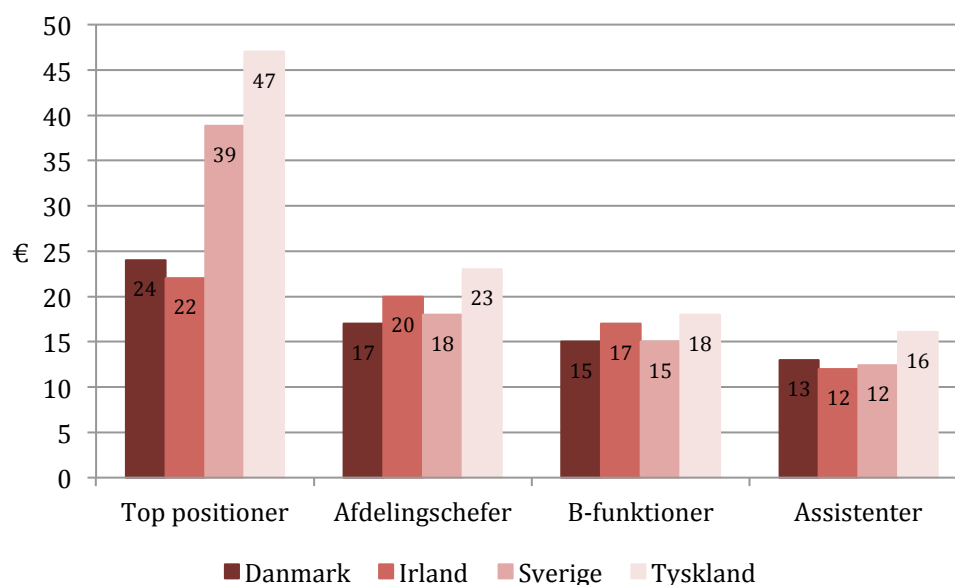
Figur 5 og 6 illustrerer de akkumulerede lønudgifter pr. time for henholdsvis assistenter og B-funktioner i de fire budgetter. Dvs. lønnen pr. time for normalt er akkumuleret, og ved overtid er den budgetterede overtidbetaling lagt til. I det svenske budget er kun oplyst overtidbetaling for den 9. time. Her er lønnen for 10. time beregnet ud fra samme løn som 9. time. Den svenske kurve stopper ved 10. time, fordi det ifølge overenskomsten ikke er tilladt at arbejde mere end 10 timer pr. dag.

Af figurerne fremgår det, at selvom lønudgifterne pr. time til en gennemsnitlig B-funktion i udgangspunktet er højest i det tyske budget, så bliver den samlede lønudgift for en 12-timers dag højere i det danske budget⁴. I Tyskland er timelønnen den samme, mens timelønnen i det danske og svenske budget stiger ved 9. time og frem (se afsnit 3.3.2 tabel 4). Figuren illustrerer således en del af forklaringen på, hvorfor der er et større incitament for at have kortere dage i Danmark og Sverige, hvor overtidstimer er væsentlig dyrere end normaltimer.

1.2.4 Lønstruktur

En del af forklaringen på de forskellige budgetter er naturligvis også størrelsen på lønningerne, både individuelt og for det samlede hold, samt for de sociale omkostninger, der er for arbejdsgivere i de fire lande⁵.

Figur 7: Gennemsnitlig timeløn (netto)

Figuren illustrerer en beregnet gennemsnitlig timeløn (efter skat og lovpligtige fratæk og eksklusiv overtid) efter skat og lovpligtige fratæk for personer ansat inden for hver af de fire grupper. Timelønnen er beregnet som et gennemsnit af lønningerne, som de er specificeret i de fire budgetter.

Forskellen i holdudgifter er altså det akkumulerede resultat af, at der både er store forskelle i timeløn, i estimeret tidsforbrug og i holdstørrelser.

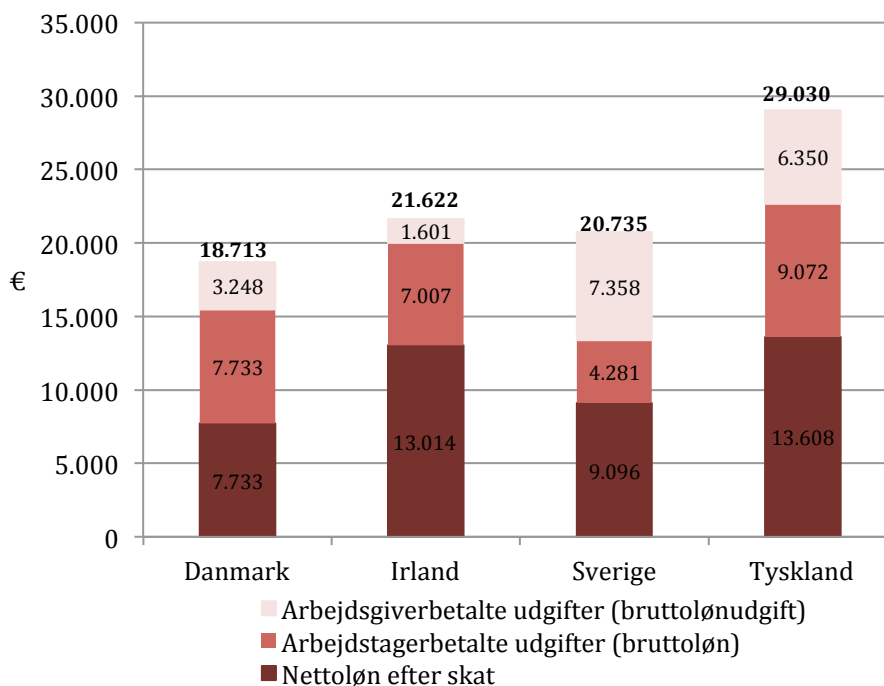
På trods af dyre overtidstimer kan både den danske, svenske og irske line producer altså holde de samlede lønudgifter nede ved at undgå for lange arbejdsdage (jf. figur 5 og 6).

⁴ Det skal her understreges, at det danske budget ikke indeholder 12-timers dage. Det er derfor blot en hypotetisk illustration af, hvad det ville have kostet, hvis den ansatte arbejdede 12 timer samme dag.

⁵ Ved angivelse af en fast løn, "klumpløn", i budgetterne er der omregnet til almindelig timeløn i forhold til ugentligt timetal. Dette kan muligvis betyde, at timelønnen her er angivet lidt for højt for nogle funktioner i forhold til en virkelighed, hvor medarbejdere, som får en fast klumpløn, ofte arbejder længere, end hvad der er angivet i den registrerede plan.

Lønforskelle kan desuden illustreres ved at se på et eksempel med belyningsmesterens totale løn på produktionen i hvert land. Belyningsmesterens løn er her opdelt i nettoløn, bruttoløn, samt bruttoløn tillagt sociale omkostninger for arbejdsgiveren. Dermed skabes overblik over, hvad lønudgifterne indeholder af både arbejdsgiver- og arbejdstagerbetalte udgifter⁶.

Figur 8: Total løn og lønudgifter til belyningsmester akkumuleret over hele produktionsperioden

Figuren illustrerer produktionens totale løn og lønudgifter (inklusive overtid) for belyningsmesteren. Af figuren ses nettoløn efter skat for belyningsmesteren, dernæst ses skat og øverst er sociale omkostninger lagt til.

Det fremgår af figuren ovenfor, at belyningsmesteren i det danske budget har den laveste nettoløn (€7.733) sammenlignet med de tre øvrige lande. I det svenske budget er nettolønnen lidt højere (€9.096) og i det irske og det tyske en del højere (Irland €13.014 og Tyskland €13.608)⁷. Hertil kommer både arbejdsgiver og arbejdstagerbetalte udgifter. Det dækker over sociale omkostninger for arbejdsgiveren og lovpligtige fratræk for arbejdstageren. De fire lande har forskelligt strukturerede arbejdsmarkeder, og derfor fordeler disse udgifter sig også forskelligt fra land til land.

⁶ Der er forskel på antallet af ansatte på de fire lyshold, som naturligvis har betydning for det totale antal arbejdstimer samt de totale lønudgifter. Ansatte på lysholdet, som det er budgetteret i de fire lande, er:

Danmark: 4 fuldtid, 1 deltid

Irland: 3 fuldtid, 4 deltid

Sverige: 3 fuldtid, 2 deltid

Tyskland: 9 fuldtid, 0 deltid

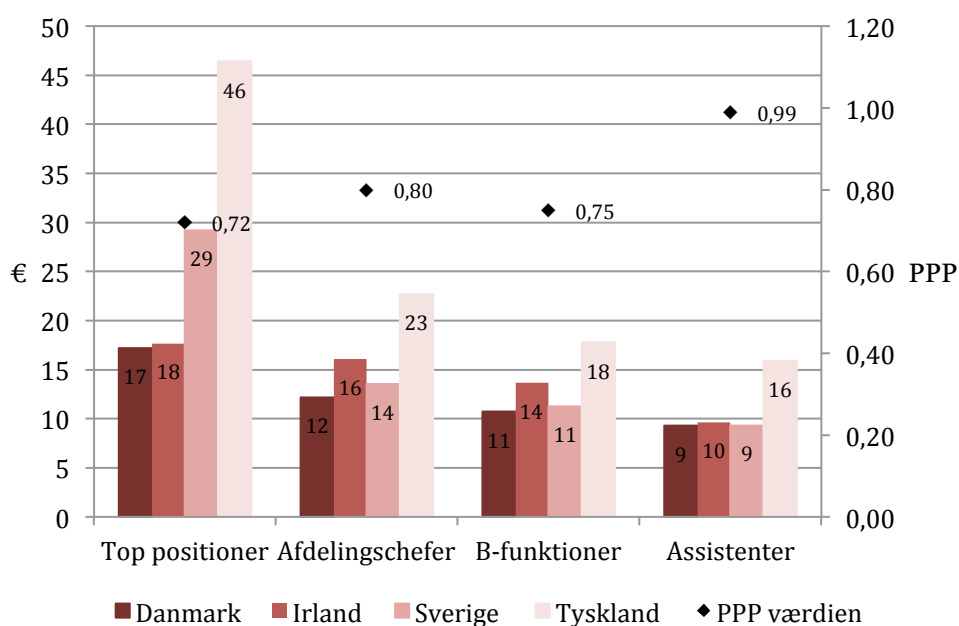
⁷ Med til forklaringen på forskellen mellem lønnen til den danske og den svenske belyningsmester er, at den svenske har 40 optagedage, mens den danske har 35. I det tyske budget er der 40 arbejdsdage, og i det irske er der 35. Den samlede løn påvirkes naturligvis i høj grad af antallet af arbejdsdage.

1.2.5 Købekraftsjusteret løn

På baggrund af netto-timelønnen for belysningsmesteren er beregnet en købekraftsjusteret løn, hvor der tages højde for, hvad en euro er værd i hver af de fire lande⁸. Da en euro er mindst værd i Danmark, sammenlignet med de tre øvrige lande, er lønnen for den danske belysningsmester endnu lavere end de øvrige, når vi ser på den købekraftsjusterede løn (se afsnit 3.8.2, figur 28).

Den købekraftsjusterede løn er desuden beregnet for hver af de fire grupper; top positioner, afdelingschefer, B-funktioner og assistenter⁹. Dette fremgår af figur 9 nedenfor:

Figur 9: Købekraftsjusteret gennemsnitlig timeløn for hver gruppe

Figuren illustrerer filmholdets gennemsnitlige købekraftsjusterede netto timeløn (efter skat og lovpligtige fratræk og eksklusiv overtid) indenfor de fire grupper af ansatte. Købekraften er beregnet ud fra værdien for "purchasing power parities" i hvert land. Værdien for hvert land står ud for hvert land.

Figuren illustrerer, at de danske købekraftsjusterede lønninger er de laveste blandt de fire lande, samt at den danske PPP-værdi¹⁰ på 0,72 er den laveste. Derudover fremgår det, at lønninger ligger relativt ens i Danmark, Irland og Sverige for især assistenter, men også for B-funktioner og afdelingschefer.

⁸ Til at beregne dette anvendes *purchasing power parities*, som er satser for omregning af valuta, der udligner købekraften af forskellige valutaer ved at fjerne de forskelle i prisniveau, der er i forskellige lande. Dermed opnås her en købekraftsjusteret og mere sammenlignelig nettoløn (OECD).

⁹ Top positioner er: Instruktør, Producer, Manuskriptforfatter, "cast", 1. AD, line producer, A-fotograf, produktionsdesigner, kostumedesigner og klipper.

Afdelingschefer er: Scripter, grip, tonemester, belysningsmester, scenografchef, rekvisitør, kostume supervisor og chef sminkør.

B-funktioner er: Produktionskoordinator, B-fotograf, B-tonemester, belyser, set rekvisitør, kostumier, sminkør og B-klipper.

Assistenter er: 2. AD, produktionsassistent, clapper/loader, videoassistent, grip assistent, belysningsassistent, lysmand, regi assistent og kostume assistent.

¹⁰ PPP står for Purchasing Power Parities (jf. fodnote 8).

Når vi ser på toppositionerne, er der større udsving og forskelle at finde mellem landene. Mens en gennemsnitlig købekraftsjusteret netto timeløn for en topposition i det tyske budget er €46 og i det svenske €29 i timen, er gennemsnitslønnen i henholdsvis det irske og det danske budget €18 og €17¹¹. Derudover er toppositionerne den eneste funktion, hvor der ses væsentlig forskel i lønniveauerne i henholdsvis det danske og det svenske budget.

Det fremgår desuden af figuren, at der er stor lighed i de danske lønninger. Mens en topposition i det danske budget får €17 i timen, får en assistent €9 i timen. Sammenlignes der med det svenske budget, fremgår det, at en topposition får €29 i timen, mens en assistent får samme løn som den danske (€9 i timen). I det svenske budget er der altså en forskel på €20 i timen mellem top positioner og assistenter, mens denne forskel kun er €8 i det danske budget¹².

En benchmark-analyse for de fire lande illustrerer, at den store lighed i lønniveauet i det danske og irske budget, er udtryk for det generelle lønningsniveau i landene (se bilag 4 afsnit 8.4.2 og 8.4.3). De større lønforskelle i filmbudgetterne er dermed ikke nødvendigvis noget, der specifikt gælder filmbranchen, men er i stedet udtryk for en generel tendens i lønningsstrukturerne i landene.

En del af forklaringen på de store forskelle i lønninger til Toppositioner skal findes i de større markeder i Tyskland og til dels Sverige, og en anden kultur for f.eks. stjernehonorarer til svenske skuespillere, som historisk har haft et højt niveau pga. eksport til store udenlandske film. Dette er dog også ved at indfinde sig i Danmark og kan få konsekvenser for måden, vi producerer på og til hvilke budgetter. Generelt er det positivt for arbejdskulturen blandt de danske filmhold med det homogene lønniveau, men risikoen kan være, at vi mister de etablerede talenter til udlandet.

Derudover er der risiko for, at det bliver sværere at rekruttere filmarbejdere i Danmark, dels fordi lønstigninger generelt er lavere end i andre lande (se afsnit 1.2.5 figur 9 samt bilag 4), men især fordi den danske filmbranche er præget af sæsonarbejde, der giver perioder, hvor filmarbejdere er mellem projekter og derfor uden indtægt (Hvenegaard og Mathiesen 2005). På de store, konkurrerende markeder udgør branchen en reel industri med flere muligheder for fuld beskæftigelse og dermed en samlet højere indtjening.

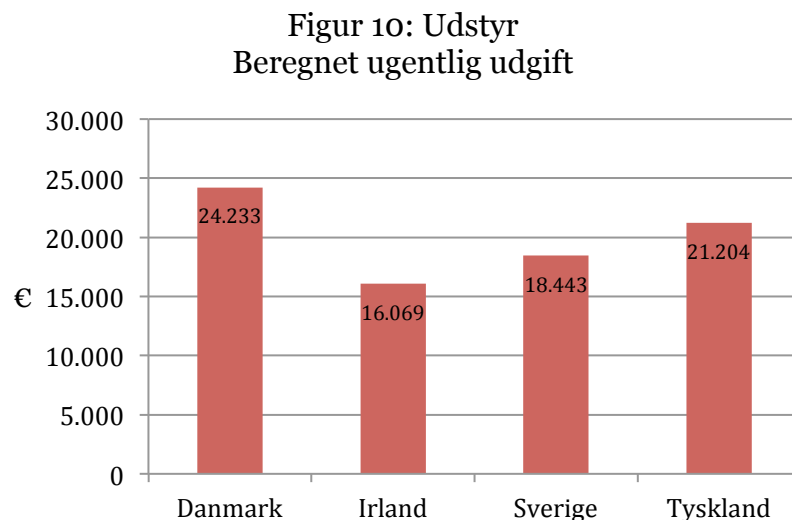
¹¹ En af grundene til de generelt høje tyske lønninger kan være, at denne film arbejder uden overenskomst og laver fastløn-aftaler med alle og forlanger en stor fleksibilitet fra den enkelte med op til 12 timers arbejdsdage.

¹² Det skal bemærkes, at cheffotografen i det svenske og tyske budget får en markant højere løn end øvrige toppositioner i de to landes budgetter. I både det danske og det irske budget er cheffotografens løn mere på niveau med øvrige toppositioner. Den høje løn til cheffotografen i det svenske og tyske budget får naturligvis stor betydning for, at den gennemsnitlige løn for toppositioner er markant højere i de to lande sammenlignet med det danske og det irske budget.

1.2.6 Udstyr

Da der er forskel på antal optageuger i de fem lande, ser vi på totaludgifter delt med antal optageuger. Dermed skabes et billede af, hvor store udgifterne til udstyr er pr. uge og ikke udelukkende totalt for hele perioden.

De budgetterede udgifter til udstyr delt med antal optageuger i hvert land er illustreret i figur 10 nedenfor:

Figuren illustrerer budgetterede totaludgifter til udstyr delt med antal optageuger.

Det danske budget til udstyr er det største af de fire budgetter ud fra en beregnet ugentlig udgift. Man kan ikke af de indsamlede data drage konklusioner på specifikke forskelle i omfang eller udgifter til udstyr, dertil er datamængden for begrænset. Men der kan ses variationer mellem projekterne i udgifter til lys, grip, lyd.

Kun i Danmarks høje prioritering af kommunikationsudstyr er der en tydelig variation. I Danmark er der budgetteret med over €11 tusinde i kommunikationsudstyr, walkietalkies og mobiler. Denne type post findes eksempelvis slet ikke i det svenske budget. I det irske og tyske budget er de budgetterede udgifter til kommunikation henholdsvis lige over €3 tusinde og €7 tusinde (ikke vist i tabel).

Danske udlejningsvirksomheder er herudover kendte for konstant at investere i det nyeste teknologiske udstyr, som skal forrentes og dermed forhøjer udlejningspriserne.

I det følgende undersøges prisen for en kamerapakker pr. uge i landene, som det fremgår af de fire budgetter. Det danner grundlag for et overskueligt sammenligningseksempel, hvor det bliver muligt at sammenligne den samme service mellem landene mere præcist.

Tabel 1: Udgifter for en kamerapakke per uge, antal kamerapakker, antal optageuger og hvorvidt de anvender studie og/eller location.

	Danmark	Irland	Sverige	Tyskland
Antal kamerapakker	1	1	1	2
Udgifter til en kamerapakke pr. uge	4.694	4.900	4.968	5.000
Antal optageuger	7	7	8	8

Tabellen illustrerer de budgetterede udgifter til en kamerapakke pr. uge, antal kamerapakker, antal optageuger, og hvorvidt de anvender studie og/eller location på den specifikke film.

Af tabellen ser vi, at Danmark er det land, hvor prisen på en kamerapakke pr. uge er lavest. Det er dermed ikke kameraet, der er årsagen til, at det danske budget til udstyr (beregnet pr. uge) er det højeste. En del af årsagen til, at det danske budget alligevel er større end de øvrige ud fra det beregnede ugentlige budget, skal findes i, at det danske budget indeholder et ekstra kamera i 5 af de 7 optageuger, hvorimod Sverige og Irland kun har et kamera.

1.2.7 Studie og location

Følgende afsnit beskriver de fire landes budgetter til henholdsvis studie og location.

Tabel 2: Udgifter til studie og location

	Danmark	Irland	Sverige	Tyskland
Leje af studie	0	0	45.406	0
Leje af location	32.183	50.000	24.038	61.900
Total	32.183	50.000	69.444	61.900

Tabellen viser de budgetterede udgifter til leje af studie og leje af location for den specifikke film i hvert af de fire lande.

Det fremgår af tabellen, at Sverige er det eneste af de fire lande, der vil bruge studie til optagelserne af filmen. Derudover ses her, at det danske budget til location er væsentligt lavere end både det irske og det tyske. Prisen for leje af location er altså et område, hvor Danmark ud fra disse fire budgetter fremstår meget konkurrencedygtig.

I forbindelse med undersøgelsen er der foretaget en generel benchmark mellem hovedstæderne i de fire lande på en række parametre. Her er priser på leje af kontorlokaler i landene blandt andet undersøgt. Det viser sig, at København er den by, der har de laveste priser på leje af kontorlokaler (se bilag 4, afsnit 8.4.1) samt locations. Således indikerer det, at den lavere pris for locations i Danmark formentlig hænger sammen med, at leje af lokaler i København generelt er billigere end leje af lokaler i de øvrige landes storbyer.

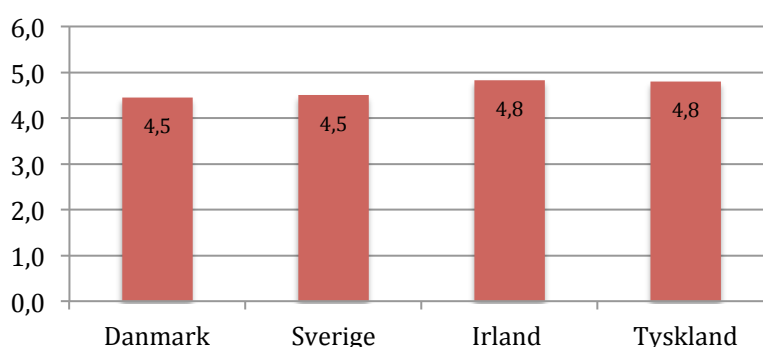
I det følgende afsnit beskrives hovedkonklusionerne fra den anden del af undersøgelsen, som analyserer den generelle kvalitet af produktionsforholdene i de fire lande.

1.3 Sammenligning af produktionskvalitet

Analysen af produktionsforholdene bygger på en spørgeskemaundersøgelse, hvor 40 internationale producere og lineproducere deltog. Det svarer til 43 % af de 93 inviterede til undersøgelsen. De blev givet i alt 30 udsagn for hvert af de lande, hvori de har været en del af en filmproduktion. For hvert udsagn skulle de angive, hvor enige eller uenige de er på en skala fra 1 til 6. Alle udsagn blev formuleret således, at en høj score er udtryk for en positiv besvarelse.

Den gennemsnitlige besvarelse for hvert land fremgår af figur 11 nedenfor:

Figur 11: Gennemsnitlig besvarelse for alle udsagn i spørgeskemaet

Det generelle billede, der tegner sig, er at alle fire lande placerer sig i den positive ende, når en samlet score udregnes. Landene placerer sig mellem 4,5 og 4,8 i gennemsnit over alle svar på alle spørgsmål. De placerer sig altså generelt meget lige, og de fleste deltagere i spørgeskemaundersøgelsen var positive overfor forholdene for filmproduktion i de fire lande.

På trods af at landene gennemsnitligt placerer sig ens, er der alligevel en række forskelle at finde i de specifikke udsagn. Det fremgår af analysen af spørgeskemabesvarelserne, at danske filmhold generelt er mere ansvarlige og bedre til at samarbejde på tværs af sektorer end filmhold i de øvrige tre lande. Derudover vurderes både danske skuespillere og danske hold højt i forhold til deres engelskkundskaber (kun Irland, som har engelsk som modersmål vurderes bedre).

Samtidig vurderes Danmark mindre positivt i forhold til adgangen til studie, produktionsudstyr, produktionsbiler, kostumer og locations. Her placerer Tyskland sig til gengæld væsentligt højere end de tre øvrige lande, især for catering og adgang til studie og produktionsudstyr.

Derudover er der stor enighed omkring, at overenskomster er en hindring for filmproduktion i Danmark. Her vurderes Tyskland igen mere positivt end de øvrige.

I kapitel 4 af rapporten uddybes de specifikke udsagn, hvor der ses interessante forskelle.

1.4 Konklusioner

På baggrund af budgetanalysen kan det konkluderes, at Tyskland, for denne specifikke film, skiller sig markant ud med store totaludgifter, som i høj grad skyldes store udgifter til "above the line" (filmens kreative kræfter) samt et væsentligt større hold, højere lønninger og længere dage sammenlignet med de øvrige tre lande.

Det danske budget indikerer omvendt en arbejdskultur med et lille hold og kortere dage. De kortere arbejdsdage i Danmark og Sverige skyldes i høj grad, at den enkelte skal være meget effektiv i forhold til eget arbejdsområde, og at overtidstimer er dyrere end normaltimer. De samlede lønudgifter holdes altså nede ved at undgå for lange arbejdsdage.

Højt skattetryk og lille købekraft i Danmark er med til at tegne et billede af, at danske filmarbejdere på denne type film har den dårligste nettoindkomst i undersøgelsen. Det gælder særligt toppositionerne. Samtidig er der markant større lighed i lønnen på tværs af holdet i Danmark end i Tyskland og Sverige. Ligheden på tværs af hierarkiet kan muligvis være en medvirkende faktor til en motiveret og effektiv arbejdskultur i Danmark, hvor man producerer det samme på færre timer end de konkurrerende lande.

En primær konklusion af denne undersøgelse af produktionsforhold er altså, at Danmark har et meget lige lønniveau med flade hierarkier, generelt lave lønninger, små hold og selvstændige arbejdsindsatser. Det giver først og fremmest billigere produktioner i Danmark i forhold til konkurrerende lande i Nordeuropa. Men det giver formentligt også en anden arbejdskultur, og på nogle punkter måske et anderledes filmisk udtryk.

Undersøgelsen peger på, at kvaliteten af produktionsforholdene er høj i alle landene. Alligevel indikerer undersøgelsen, at der er nogle specifikke områder, hvor landene placeres forskelligt. Danmark vurderes eksempelvis positivt i forhold til filmholdets præstationer, men mindre positivt for overenskomster i forhold til de andre lande. Tyskland vurderes bedre end de øvrige lande for catering og for adgangen til studie og produktionsudstyr. Danmark ligger i den dyre ende på udstyr, men er meget konkurrencedygtig på udgifter til locations.

2. Indledning

Regioner og landes konkurrencedygtighed over for filmproduktioner er en afgørende faktor i kampen for kreativ vækst, nye arbejdspladser og international branding på filmområdet.

Når en filmproduktion vælger optagesteder vægtes en række parametre, f.eks. filmens visuelle stil og adgangsforhold til lokationer for optagelser; omkostningsniveau, serviceniveau, aftaleforhold og adgang til finansiering¹³; samt ikke mindst adgang til filmarbejdere, talent og faciliteter.

Derfor undersøger denne rapport omkostningsniveauet for en specifik lokal filmproduktion samt analyserer kvaliteten af generelle produktionsforhold i fire udvalgte lande. Formålet er at skabe et overblik over forskelle mellem de fire lande og derigennem identificere styrker og svagheder. Det skal give overblik over Danmarks konkurrencesituation på filmområdet og bidrage til bestræbelserne på at tiltrække internationale produktioner og fastholde danske spillefilm og tv-serier i Danmark.

Alle konklusioner i rapporten skal læses med forbehold for den begrænsede datamængde, som ligger til grund for analyserne.

2.1 Baggrund for undersøgelsen

Undersøgelsen er iværksat af Copenhagen Film Fund (CPHFF) med støtte fra Film- og TV-arbejderforeningen (FAF), Danske Filminstruktører (FI), Producentforeningen (ProF), Nordisk Film (NF) samt ikke mindst Nordisk Film Fonden (NFF).

Data er indsamlet og bearbejdet i perioden januar 2015 til januar 2016.

Rapporten består delvist af en sammenligning af de estimerede omkostninger samt lønninger i fire udvalgte lande baseret på filmbudgetter til en lokalt produceret film (kapitel 3).

Dertil indeholder rapporten en analyse af den generelle kvalitet af produktionsforholdene i landene. Denne del omhandler landenes generelle styrker og svagheder, og er baseret på en spørgeskemaundersøgelse og samtaler med relevante danske og internationale producere og lineproducere (kapitel 4).

Endeligt præsenteres en konklusion af undersøgelsens hovedpointer (kapitel 5). Afslutningsvis følger en kort analyse af det danske filmmarkeds konkurrencesituation (kapitel 6).

¹³ Adgangen til finansiering er ofte den afgørende faktor for tiltrækning og fastholdelse af filmproduktioner viser professionelle erfaringer (f.eks. Cine Regio)

3. Sammenligning af budgetomkostninger

Denne del af rapporten vil præsentere de budgetterede omkostninger for en lokal filmproduktion i de fire lande: Danmark, Irland, Sverige og Tyskland. Gennem kapitlet undersøges de samlede budgetter samt forskellige aspekter af prioriteringerne i de fire filmbudgetter.

Viden om udgiftsniveau og prioriteringerne af forskellige udgifter i budgetterne vil øge forståelsen af forskelle mellem de fire landes produktionskulturer. Dermed giver det et billede af de områder, hvor Danmark er mere eller mindre attraktiv ud fra et produktionsmæssigt synspunkt.

De første afsnit beskriver metoden og forudsætningerne for budgetundersøgelsen, samt grundlæggende strukturelle forskelle (f.eks. regler for arbejdstid, sociale omkostninger, skat mv.) mellem landene, hvorefter en udfoldning af budgetsammenligningerne vil følge.

Det skal understreges, at denne undersøgelse ikke omhandler betydningen af økonomiske incitament i form af offentlige rabatprogrammer, filmstøtte og skattemæssige incitament. Undersøgelsen har fokus på omkostninger til en lokal filmproduktion. Undersøgelsen omfatter således heller ikke en sammenligning af de forskellige filmstøttesystemer og rummer ikke en vurdering af sammenspillet mellem incitament og de øvrige rammevilkår og strukturelle og kulturelle forhold, som dog har stor betydning for især internationale produktioner, som skal vælge et land at optage i.

3.1 Metode

Følgende afsnit beskriver metodiske overvejelser i forbindelse med budgetundersøgelsen.

3.1.1 Sammenligning af filmbudgetter

Den første del af denne rapport er som nævnt en undersøgelse og sammenligning af fire filmbudgetter til en lokal filmproduktion. Sammenligningen mellem de fire landes økonomiske tilgang til filmarbejdet udspringer altså af en budgetsammenligning ud fra ét filmbudget fra hver af de fire lande. Filmbudgetterne er udarbejdet ud fra det samme manuskript til den samme film af en erfaren lineproducer fra hvert land. Ud fra budgetterne er udtrukket specifikke informationer, som gør det muligt at sammenligne forskelle i prisniveau og prioriteringer på forskellige områder landene imellem. Sammenligningerne er altså lavet ved at se på de forskellige undergrupperinger i de fire budgetter og derigennem undersøge, hvor dyre landene umiddelbart er på forskellige områder, samt hvordan de fire lineproducere har prioriteret deres budget.

Det skal bemærkes, at ved angivelse af en fast løn, "klumpløn", i budgetterne er der her omregnet til almindelig timeløn i forhold til ugentligt timetal. Dette kan muligvis betyde, at timelønnen her er angivet lidt for højt for nogle funktioner i forhold til en virkelighed, hvor medarbejdere, som får en fast klumpløn, ofte arbejder længere, end hvad der er angivet i den registrerede plan.

Sociale omkostninger samt skat og lovpligtige fratræk er baseret på angivelser fra de lineproducere, der har udarbejdet budgetterne. Der er forskel på, hvad der er inkluderet i sociale omkostninger i hvert land. I Danmark, Sverige og Tyskland indeholder sociale omkostninger sygesikring, feriepenge og pension, mens sociale omkostninger i Irland kun er sygesikring og feriepenge.

I alle fire lande dækker en del af de sociale omkostninger over feriepenge, som altså ender som løn, der udbetales til arbejdstageren. I Danmark er feriepengesatsen 12,5%, i Irland 8%, i Sverige hhv. 13% eller 14,4% (afhængigt af, hvilken funktion filmarbejderen varetager), og i Tyskland er feriepengesatsen 10%.

3.1.2 Valg af lande

Vi har undersøgt landene Danmark, Irland, Sverige og Tyskland. Valget af lande beror på geografisk nærhed, samt at den danske filmbranche har en god tradition for at samarbejde med disse lande. De er desuden valgt ud fra et konkurrencekriterium, hvor man kunne forvente, at en international filmproduktion, som søger en nordeuropæisk location til sine optagelser, ligeligt kunne overveje disse lande.

Oprindeligt var Tjekkiet med i undersøgelsen, men er ikke medtaget i rapporten idet den pågældende lineproducer ikke overholdte antallet af optageuger, og derfor kom til at repræsentere et andet type produkt for den færdige film. Lineproduceren tog udgangspunkt i landets lokale finansieringsmuligheder, som er begrænset til et så lille hjemmemarked for filmproduktion, at det metodisk blev svært at sammenligne med data fra de øvrige lande. Det skal dog bemærkes, at Tjekkiet generelt budgetterede med de laveste udgifter til "above the line" og lønninger. Udgifter til udstyr og location-leje var i nogenlunde overensstemmende med de øvrige lande.

3.1.3 Individuelle budgettilgange

Centralt for metoden for følgende undersøgelse er, at den er tilvejebragt af individuelt tilrettelagte filmbudgetter. De fire filmbudgetter er udarbejdet af én lineproducer fra hvert af de fire lande. Det faktum, at det er fire forskellige personer, fra fire forskellige lande, der har lavet budgetterne, er vigtigt at have for øje i undersøgelsen. Det må antages, at de hver især har deres baggrund og fremgangsmåde i planlægningen af budgetterne, og accepteres, at der dermed kan være forskelle, som udspringer af deres forskellige tilgange til arbejdet med filmproduktionen. I forlængelse heraf ligger i undersøgelsen en antagelse om, at de fire budgetter hver især repræsenterer, hvordan et lokalt filmbudget vil se ud for netop denne film i det pågældende land. Dette er en forudsætning for undersøgelsen. Denne antagelse begrænser naturligvis rækkevidden for de konklusioner, som kan drages.

3.1.4 Lokal produktion

Der er i undersøgelsen taget udgangspunkt i budgetter for en lokal film. Sammenligningerne danner altså ikke baggrund for konklusioner om, hvad det koster at komme udefra med ønske om at optage i det pågældende land (production service). I stedet giver undersøgelsen indblik i, hvad det koster lokalt at producere en film til det lokale marked. Herunder også hvordan lokale skuespillere er betalt.

Derudover giver undersøgelsen et eksempel på, hvordan lineproducere i de fire pågældende lande prioriterer budgetterne forskelligt inden for en given ramme. Dermed bliver arbejdskulturen inden for filmbranchen i de fire lande anskueliggjort. Det bliver muligt at se, hvor landene er ens, og hvor de er forskellige, når det drejer sig om produktion af lokale film. Dermed bliver det også muligt at vurdere, hvor Danmark står stærkt og svagt i konkurrencen om at tiltrække filmproduktioner, og hvor der er plads til forbedringer i egen arbejdskultur og i branchens rammeforudsætninger.

3.2 Filmen

Følgende afsnit indeholder en beskrivelse af den film, som de fire lineproducere har fremlagt budgetter på baggrund af – herunder betingelserne for budgetplanlægningen.

De fem lokale lineproducere¹⁴ har alle fået følgende beskrivelse¹⁵:

Filmen foregår i halvfjerdsere (1974-1976). Den beskriver en meget speciel tid som stiller store krav til afdelingsledere og alle kreative funktioner. Der kan budgetteres med 7-8 ugers optagelse, som kan være location eller studie. Budgettet skal laves i Movie Magic Budgetting¹⁶.

Lineproducerne fik følgende udleveret:

- Synopsis.
- Manuskript på engelsk.
- Scenerækkefølge i Movie Magic Scheduling¹⁷ – danner baggrund for at lave produktionsplan.
- Skuespilleroversigt.

Budgettet skal være baseret på nationale skuespillere og hold inden for følgende kategorier:

Hold:

A = Et nationalt anerkendt holdmedlem med stor erfaring

B = Et holdmedlem med stor erfaring

C = En typisk assistent med en rimelig erfaring

D = En elev

¹⁴ En lineproducer fungerer som den centrale leder i den daglige drift af en spillefilm.

¹⁵ Bilag med oprindeligt brief på engelsk vedlagt (bilag 5)

¹⁶ Movie Magic Budgetting er et anerkendt redskab til at budgettere og estimere udgifter til filmproduktion, som anvendes internationalt af professionelle producere og lineproducere (Entertainment Partners 1).

¹⁷ Movie Magic Scheduling er et internationalt anerkendt redskab, der anvendes til planlægning af filmproduktion i processen fra manuskript til produktionsplan (Entertainment Partners 2).

Følgende afdelingschefer er kategori A:

Manuskriptforfatter, instruktør, cheffotograf, produktionsdesigner, scenograf, chefrekvisitør, kostumedesigner, sminkør, producer og line producer.

Alle andre ledende funktioner er kategori B.

Assistenten er C og D.

Skuespillere:

Erik og Anna er kategori A

Andre skuespillere med replikker er kategori B

Øvrige medvirkende er kategori C

Børn og Unge er kategori D

3.3 Generelle forudsætninger

Budgetterne fra de fire lineproducere er i høj grad præget af forskellige arbejdsbetingelser og generelle forudsætninger i de respektive lande.

Der er tale om fire lande, hvor der naturligvis gælder forskellige regler for både arbejdsgivere og arbejdstagere. Derfor er der også forskellige forudsætninger for at lægge budget for filmen. Disse forskellige forudsætninger afdækkes og beskrives i følgende afsnit. Afsnittet dækker informationer om arbejdstid, overtid, skat og lovpligtige fratræk samt sociale omkostninger for arbejdsgiveren.

3.3.1 Arbejdstid

I de fire lande er der forskellige regler for og tilgange til arbejdstid. Derudover har de fire lineproducere ikke valgt samme antal uger til optagelse. Disse oplysninger fremgår af tabel 3 nedenfor:

Tabel 3: Arbejdstid

	Arbejdstimer pr. dag på filmen	Arbejdstimer pr. uge ifølge overenskomst	Optageuger på filmen
Danmark	7,45 + 45 min. frokost + o/t	41,5 inkl. frokost	7 uger
Irland	10 + 1 t frokost	55 inkl. frokost (39+ frokost i for- og efterarbejde)	7 uger
Sverige	8 + 1 t frokost	45 inkl. frokost	8 uger
Tyskland	10 + 2 o/t inkl. frokost/pause	45 inkl. frokost	8 uger

Tabellen viser arbejdstid for filmen, arbejdstid ifølge overenskomster og antal optageuger. o/t = overtid

Af tabel 3 ser vi, at den daglige arbejdstid på filmen i udgangspunktet er noget kortere i det svenske og danske budget end i det tyske og irske. Derudover fremgår det, at både den danske og den irske lineproducer har valgt at optage filmen på 7

uger, mens den tyske og den svenske begge har valgt at budgettere med 8 uger til optagelserne.

Det reelle antal arbejdstimer for hver person på filmen er meget forskelligt, og der er forskel på hvor meget af arbejdstiden, der er grundtid, og hvor meget der er overtid. Derfor er det svært at sammenligne arbejdsdagens længde ud fra ovenstående tabel. Alligevel giver tabellen en indikation af forskellen på, hvor meget grundarbejdstid der ligger i budgetterne, selvom der skal tages højde for eventuelt tillagt overtid. Hertil kommer, at der er stor forskel på, hvad udgifterne er for overtid i de fire lande. Derfor bliver overtidsbetaling i de respektive lande undersøgt nærmere i nedenstående afsnit.

Endvidere vil antallet af arbejdstimer pr. dag under produktionen blive belyst ud fra lysholdet som eksempel senere i rapporten. Det vil give et overblik over forskelle i antallet af timer, der forventes til optagelse af filmen i de fire lande (se afsnit 3.5.2 figur 16).

3.3.2 Overtidsbetaling

Tabel 4 nedenfor giver overblik over reglerne for overtidsbetaling i de fire lande.

Tabel 4: Overtidsbetaling

	Overtidsbetaling
Danmark	9.+10. time 50% fra 11. time 100%
Irland	Fra 12. time + 50%, 11. time er betalt frokost
Sverige	Max. 50 timer per uge i 2 uger. Kompensation for overarbejde er minimum 1/106 af månedslønnen.
Tyskland	11+12. time + normal sats, der forhandles typisk en klump for 10 timer inkl. frokost

Tabellen viser, hvilke tillæg der er for overtid i de fem lande.

Af tabel 4 fremgår det, at overtidsbetalingen umiddelbart er dyrest i Danmark og Sverige sammenlignet med Tyskland og Irland. I Tyskland er en arbejdsdag på 12 timer betalt med grundtimeløn, mens der er tillæg til de danske og de svenske lønninger allerede ved 9. time. I det irske budget er det kun 12. time, der er dyrere. Det giver økonomisk incitament i Danmark og Sverige til at undgå lange arbejdsdage, der giver dyre overtidstimer. Dette illustreres yderligere af figurerne 17-20 afsnit 3.5.2.

3.3.3 Lovpligtige fratræk og sociale omkostninger

En central faktor i omkostninger til lønninger er naturligvis skat og lovpligtige fratræk for lønmodtageren og sociale omkostninger for arbejdsgiveren. Sætserne for disse omkostninger i de fire lande fremgår af tabel 5 nedenfor:

Tabel 5: Lovpligtige fratræk og sociale omkostninger

	Sociale omkostninger	Skat og lovpligtige fratræk
Danmark	23 % / 15,4 %	50 %
Irland	19,6% / 8 %	35 %
Sverige	56 %	32 %
Tyskland	28 % / 5,2 %	40 %

Tabellen viser procenter for skat, lovpligtige fratræk og sociale omkostninger, der er taget højde for i de enkelte budgetter¹⁸. Årsagen til at der er angivet to forskellige procenter for sociale omkostninger ved Danmark, Irland og Tyskland er, at der tillægges mindre beløb i sociale omkostninger for skuespillere og for enkelte funktioner på filmhold. I det svenske er sociale omkostninger ens for alle.

Ser vi på sociale udgifter og lovpligtige fratræk, er forskellen på de fire lande tydelig. Derudover er der forskel på, hvor stor en del der er lønmodtagerbetalt, og hvor stor en del der er arbejdsgiverbetalt. I Sverige, som Danmark tit sammenlignes med, betaler arbejdsgiveren 56% i sociale omkostninger, mod 23% i Danmark. I Irland tillægges 19,6% i sociale omkostninger og i Tyskland 28%¹⁹.

Derudover er Danmark det land, hvor skat og lovpligtige fratræk er højest. Her betaler den typiske filmarbejder 50% i Atp, am-bidrag og personlig skat, mens lovpligtige fratræk i de tre øvrige lande ligger mellem 32% og 40%.

Forskellene i lovpligtige fratræk og sociale omkostninger for lønninger i de fire budgetter illustreres ud fra belønningens løn som eksempel senere i rapporten (se afsnit 3.8.2 figur 27).

¹⁸ Sociale omkostninger samt skat og lovpligtige fratræk er baseret på angivelser fra de lineproducere, der har udarbejdet budgetterne. Der er forskel på, hvad der er inkluderet i sociale omkostninger i hvert land. I Danmark, Sverige og Tyskland indeholder sociale omkostninger sygesikring, feriepenge og pension, mens sociale omkostninger i Irland kun er sygesikring og feriepenge.

¹⁹ I alle fire lande dækker en del af de sociale omkostninger over feriepenge, som altså ender som løn, der udbetales til arbejdstageren. I Danmark er feriepengesatsen 12,5%, i Irland 8%, i Sverige hhv. 13% eller 14,4 % (afhængigt af, hvilken funktion filmarbejderen varetager), og i Tyskland er feriepengesatsen 10%.

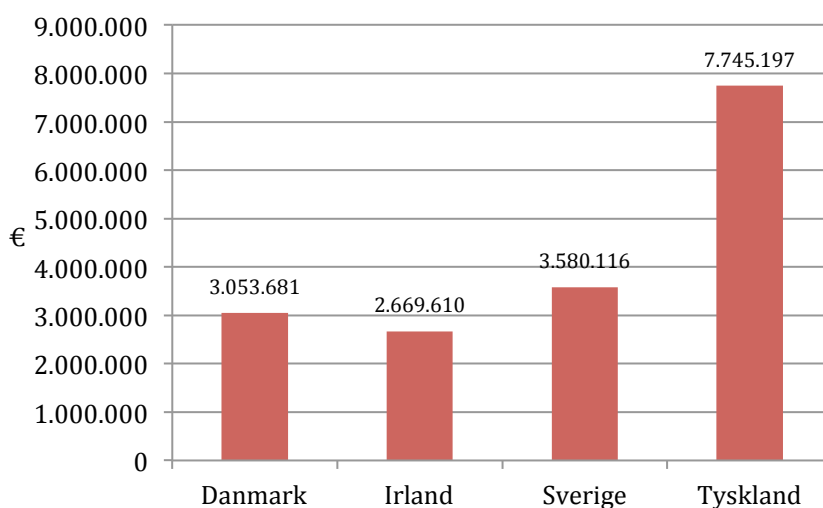
3.4 De anvendte data

Data til sammenligningerne af omkostningsstrukturerne kommer som tidligere nævnt fra budgetter fra de fire lande lavet på baggrund af det samme manuskript til et specifikt lokalt spillefilmprojekt. Derfor er det vigtigt at have for øje, at sammenligningerne udspringer af ét eksempel på en lokal film produceret i det pågældende land.

3.4.1 Totalbudgetter

Som udgangspunkt for analysen af omkostningsstrukturerne til filmen i de fire lande ser vi på de fire landes totalbudgetter.

Figur 12: Totalbudgetter

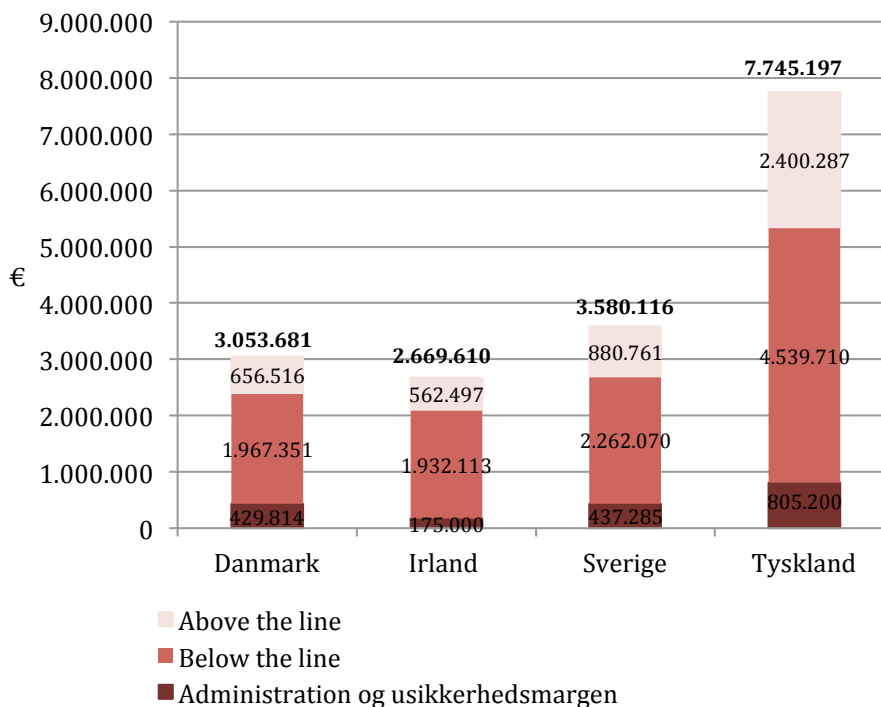
Figuren illustrerer totalbudgetterne for filmen.

Figur 12 illustrerer, at det tyske budget klart er det største samlede budget til filmen. Dernæst kommer det svenske og danske, og mindst er det irske budget. De tre sidstnævnte landes budgetter ligger noget tættere på hinanden inden for en ramme mellem ca. €2½ og €3½ mio. Der tegner sig altså et umiddelbart billede af, at det samlede budget for denne specifikke film ligner hinanden i Danmark, Irland og Sverige, mens det i Tyskland er væsentligt højere.

I den forbindelse er det nødvendigt at være opmærksom på, at budgettets størrelse og de forskellige lokale produktionskulturer i en vis udstrækning står mål med mulighederne for at tilvejebringe finansiering. Derfor kan et budget i et land som Tyskland med et indbyggertal på over 80 millioner være væsentligt højere end et budget i Danmark med ca. 5 millioner indbyggere. Samtidig skal det bemærkes, at det tyske budget til denne film er væsentligt højere end et gennemsnitlig tysk produktionsbudget, som normalt ligger på omkring €5 mio. (European Parliament 2014: 4).

I figuren nedenfor er totalbudgetterne illustreret med en opdeling i "above the line"²⁰, "below the line"²¹ og administration og usikkerhedsmargen.

Figur 13: Totaler opdelt på "Above the line", "Below the line" og Administration og Usikkerhedsmargen

Figuren illustrerer totalbudgetterne for filmen. Her er angivet, hvor meget der er sat af til:

1. *Above the line*: filmens kreative kræfter som dækker over udgifter til: producer, manuskript, instruktør og medvirkende (dog uden projekt udvikling)
2. *Below the line*: produktionsomkostninger til løn og udstyr, efterarbejde (post), transport, forplejning, musik, forsikring m.v.
3. *Administration og usikkerhedsmargen*.

Figuren illustrerer, at en del af årsagen til at det tyske budget er væsentligt større end de tre øvrige, skal findes i budgettet til "above the line". I det tyske budget udgør denne post en meget større del af det samlede budget end i de øvrige lande. Udgifter til "above the line" samt budgettets øvrige udgifter, vil blive uddybet yderligere i de følgende afsnit i rapporten.

²⁰ "Above the line" er filmens kontrollerende kreative kræfter og omfatter producer, manuskript, instruktør, medvirkende samt musik.

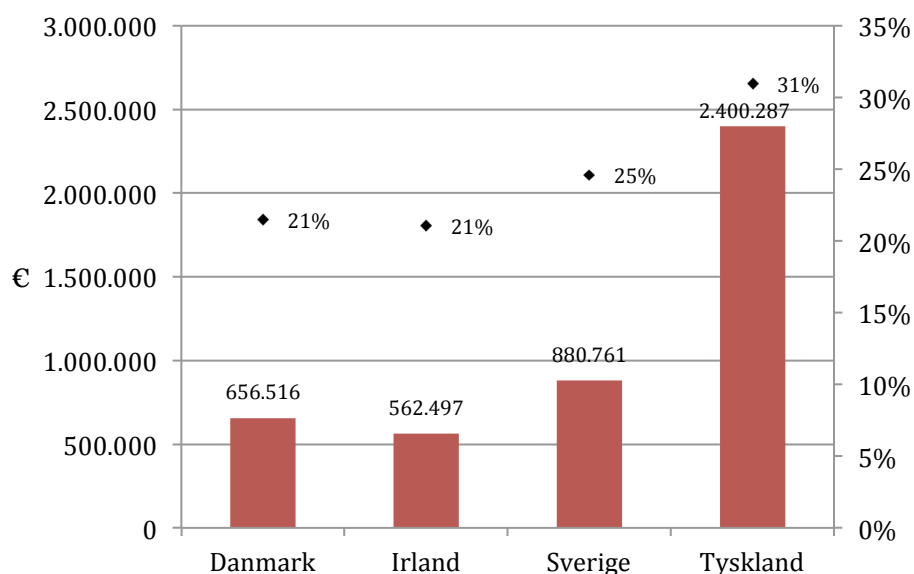
²¹ Below the line indeholder produktionsomkostninger til løn og udstyr, efterarbejde (post), transport, forplejning, musik, forsikring m.v.

3.5 Filmens kreative kræfter

I denne del af rapporten undersøges de fire budgetter til "above the line". "Above the line" omfatter producer, instruktør, skuespillere, manuskript og musik.

Figur 14 nedenfor illustrerer totaludgifter til "above the line", samt andelen af totalbudgetterne, der er prioriteret til denne del.

Figur 14: Samlet budget til Above the line

Figuren illustrerer de budgetterede udgifter til "above the line", som indeholder udgifter til producer, manuskript, instruktør, medvirkende og musik (søjler). Derudover viser figuren, hvor stor en del af de fire totalbudgetter, der er budgetteret til "above the line" (punkter).

Af figur 14 ovenfor fremgår det, ligesom figur 13 viste, at Tyskland er det land med det højeste budget til "above the line" (søjler). Det særligt interessante, som figur 14 yderligere fremhæver, er, at den tyske lineproducerer samtidig er den, som prioriterer den største del af det samlede filmbudget til "above the line" (punkter). Mens den danske, irske og svenske lineproducer prioriterer mellem 21% og 25% af de samlede budgetter til "above the line", prioriterer den tyske hele 31% af det samlede budget.

Der ses altså af figur 13 en stor forskel i prioriteringen af budgetterne, hvor den tyske lineproducer budgetterer med en større andel af det totale budget sammenlignet med den danske, irske og svenske lineproducer. Ifølge den tyske lineproducer, som har udarbejdet budgettet, skyldes det høje budget til "above the line", at tyske skuespillere er de dyreste skuespillere i Europa. Derfor bliver budgettet til "above the line" højt i sammenligning med de tre øvrige lande. Det kan skyldes, at betingelserne for budgetterne indeholder skuespillere, instruktør, forfatter, producer i kategori A, som i Tyskland kræver et højt honorar.

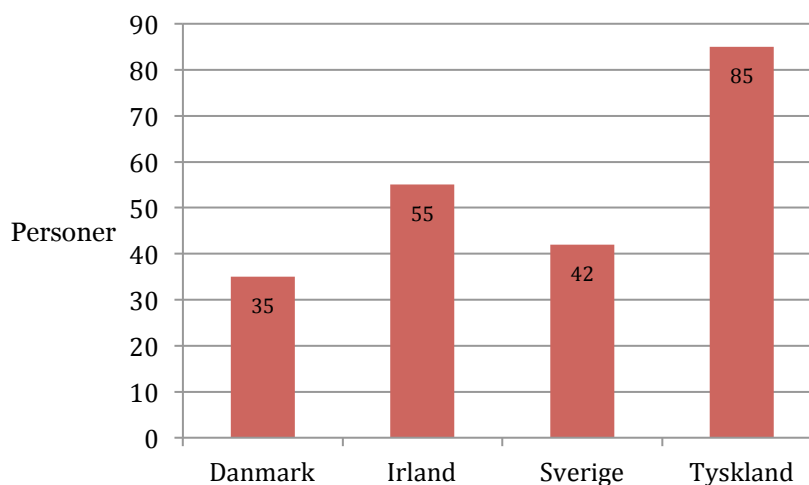
3.5.1 Hold

Den følgende del af rapporten beskriver holdet bag filmproduktionen. Herunder både størrelsen på holdet samt budgetterne til holdet, hvilket samtidig giver et indblik i landenes forskellige arbejdskulturer samt måden arbejdet struktureres på.

3.5.2 Holdstørrelse og arbejdstid

Indledningsvis illustrerer figur 15 nedenfor forskellen på holdstørrelsen i de fire budgetter.

Figur 15: Holdstørrelse i optagelsesperioden

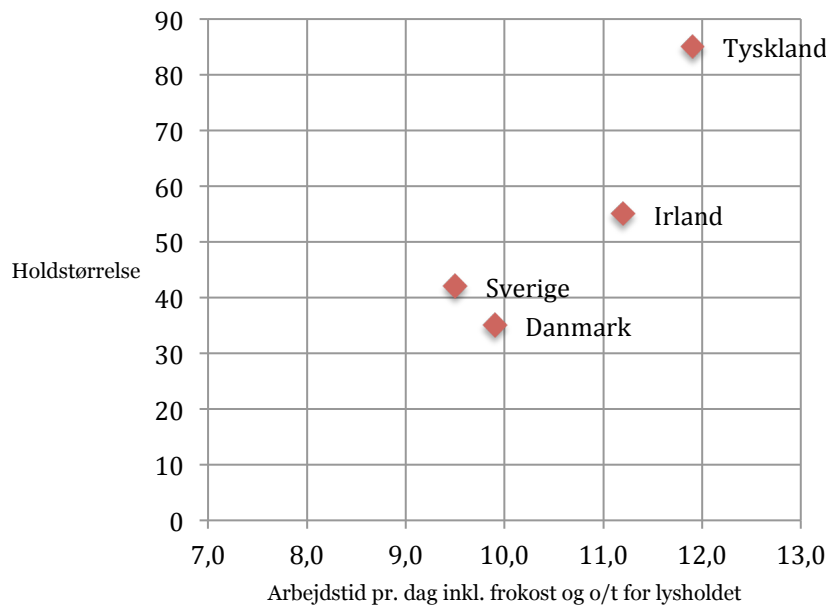
Figuren illustrerer holdstørrelsen, som den er estimeret i de fem budgetter. Antallet er udledt ud fra antallet i cateringdelen af budgetterne.

Af figuren er det tydeligt, at der er stor forskel på holdstørrelsen i de fire landes budgetter. Mens den danske lineproducer forventer at have 35 ansat på holdet, forventer den tyske at have 85 ansat. Herimellem ligger Irland med et hold på 55 og Sverige med 42.

Det er altså tydeligt, at det er stor forskel på holdene i de fire lande. Med så store forskelle på holdstørrelserne må det antages, at struktureringen af arbejdet med filmproduktionen vil variere.

I denne sammenhæng er det relevant at inddrage arbejdsdagens længde i de fire lande. Figur 16 viser netop, at der er en klar sammenhæng mellem arbejdsdagens længde og holdstørrelsen:

Figur 16: Holdstørrelse og arbejdsdagslængde

Figuren viser holdstørrelse og arbejdstiden pr. dag inkl. frokost og overtid for lysholdet som eksempel.

Tendensen ud fra figur 15 er, at der er sammenhæng mellem holdstørrelsen og arbejdsdagens længde. I figuren er arbejdsdagens længde beregnet ud fra lysholdet som eksempel. Her fremgår det, at den daglige arbejdstid inklusiv overtid i det tyske budget er 11,9 timer, i det irske 11,2 timer, mens arbejdstiden i det danske budget er 9,9 timer og 9,2 timer i det svenske.

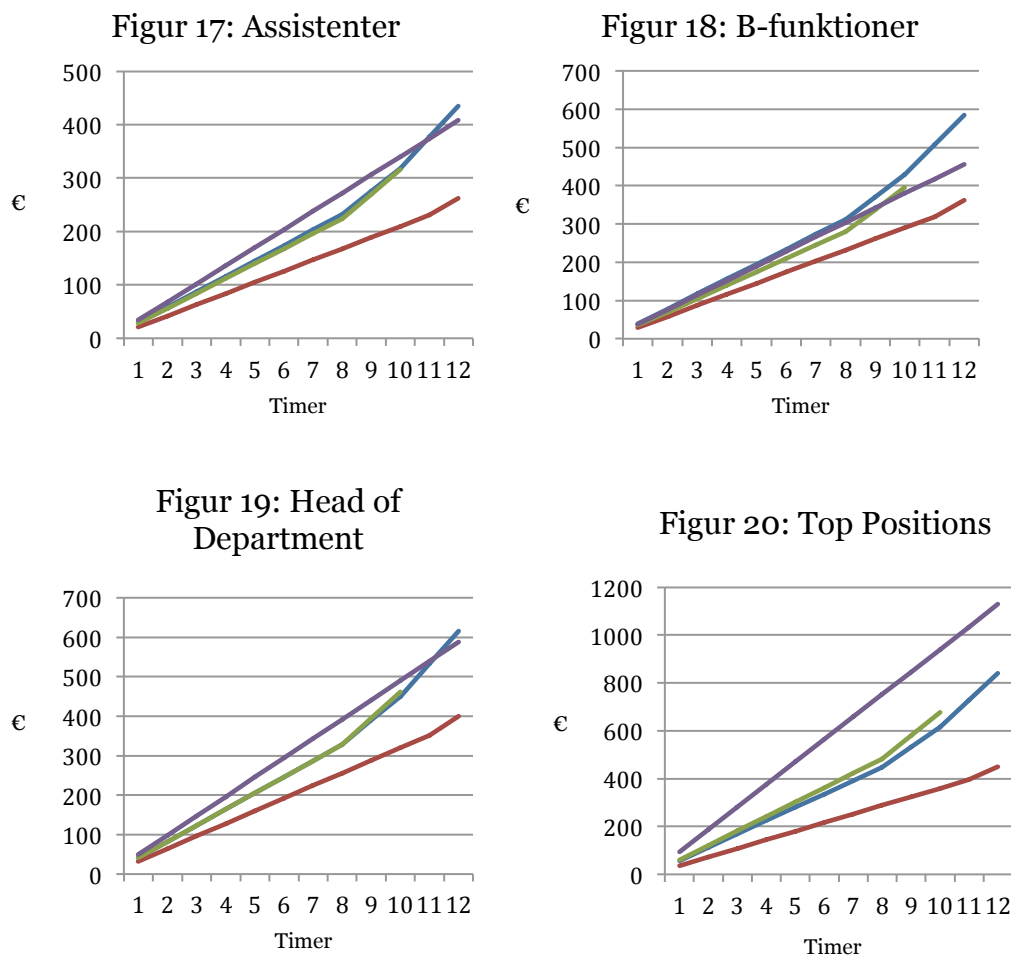
Samtidig er der stor forskel på størrelsen af filmholdene i de fire lande (hvilket også blev illustreret af figur 15). Det tyske budget har et stort hold og lange arbejdsdage, som inkluderer en del overtid. Det irske har lidt færre ansatte og samtidig en lidt kortere dag, mens det danske og det svenske ligner hinanden med et lille hold og kortere arbejdsdage. Dermed indikerer figur 16, at der er sammenhæng mellem lange arbejdsdage og store hold.

Resultaterne tyder på, at arbejdsdagens længde påvirkes af prisen på overtid, som blev præsenteret tidligere af tabel 4 (se afsnit 3.3.2). Dermed er en del af forklaringen bag de kortere arbejdsdage i Danmark og Sverige altså, at overtiden er væsentligt dyrere end i Irland og Tyskland. Den høje overtidsbetaling i Danmark, specielt fra den 11. time, skaber dermed et større incitament for at holde arbejdsdagens længde nede. I Sverige er det ikke muligt at arbejde mere end 10 timer ifølge overenskomsten.

Lange arbejdsdage kræver et større hold, som man i Danmark, grundet de begrænsede finansieringsmuligheder, ikke har råd til. Næsten alle filmarbejdere arbejder 9-10 timers dage, når man kigger på mødetid og ikke kun optagetid – hvilket ikke er dyrt sammenlignet med andre lande. Når man arbejder 11-12 timer skal holdet være stort, fordi man skal passe på den europæiske 11-timers regel. Den danske model er fleksibel, fordi man kan vælge overtid fra eller til, og det kan betyde, at man ved god planlægning kan producere billigt og effektivt, men det bliver dyrt, hvis ikke man tager tilstrækkeligt højde for reglerne.

Figureerne nedenfor illustrerer udgifter til overtid ved at se på de akkumulerede lønudgifter pr. time for de forskellige niveauer i hierarkiet.

Figur 17-20: Akkumulerede lønudgifter pr. time for hver af de fire grupper

Figur 17-20 illustrerer de akkumulerede lønudgifter pr. time for hver af de fire typer af funktioner i de fire budgetter. Dvs. lønnen pr. time for normaltidsarbejde er akkumuleret, og ved overtid er den budgetterede overtidsbetaling lagt til. I det svenske budget er kun oplyst overtidsbetaling for den 9. time. Her er lønnen for 10. time beregnet ud fra samme løn som 9. time. Den svenske kurve stopper ved 10. time, fordi det ifølge overenskomsten ikke er tilladt at arbejde mere end 10 timer pr. dag.

Af figurene fremgår det, at en assistent koster det samme i Tyskland, DK og Sverige på den 10. time, hvorimod Irland ligger væsentligt lavere. Lønudgifterne pr. time til en assistent er i udgangspunktet højest i det tyske budget, men den samlede lønudgift for en 12-timers dag er dog højere i det danske budget²². I det tyske budget er timelønnen fast, mens den i det danske og svenske budget stiger ved 9. time og frem (se afsnit 3.3.2 tabel 4). Figuren illustrerer således en del af forklaringen på, hvorfor der er et større incitament for at have kortere dage i Danmark og Sverige, hvor overtidstimer er væsentlig dyrere end normaltimer. Så

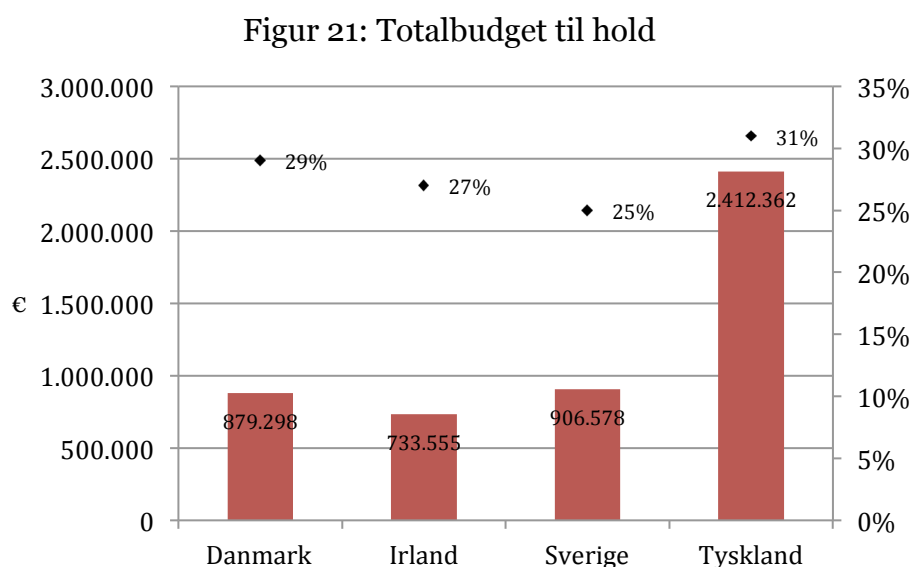
²² Det skal her understreges, at det danske budget ikke indeholder 12-timers dage. Det er derfor blot en hypotetisk illustration af, hvad det ville have kostet, hvis assistenten arbejdede 12 timer samme dag.

selvom grundtimelønnen for assistenter er lavere i det danske budget end i det tyske (se afsnit 3.8.1 figur 25), vil den samlede lønudgift til en 12-timers-dag til en assistent i det danske budget alligevel være højere end i det tyske.

Følgende afsnit ser på de samlede budgetterede udgifter til holdet.

3.5.3 Udgifter til hold

Figur 21 nedenfor illustrerer forskellen mellem de totale udgifter til hold, som det fremgår af budgetterne fra de fire lande.

Figuren illustrerer de budgetterede udgifter til hold (søjler). Derudover viser figuren holdenes procentvise andel af de totale budgetter (punkter).

Her bliver det tydeligt, at udgifterne til hold er forskellige mellem de fire lande. Det danske, irske og svenske budget er alle inden for en ramme af ca. €7 og €9 tusinde i totale udgifter til hold. Hvorimod det tyske ligger væsentligt højere.

Budgetterne til hold afspejler altså generelt de samme afvigelser og forskelle, som også umiddelbart findes i de forskellige totalbudgetter, hvor det tyske budget er væsentligt højere end de tre øvrige lande.

I figur 21 er det desuden tydeligt at se forskellen i prioritering blandt de fire budgetter. I det svenske budget er kun 25% sat af til hold, mens det irske har 27% til hold, det danske 29% og det tyske 31%. I forhold til prioriteringerne af budgettet ligner det danske og det tyske budget altså hinanden, mens prioriteringen til hold er lidt lavere i det irske og det svenske budget.

En del af forklaringen bag det høje budget til hold i det tyske budget er, at lønningerne i det tyske budget generelt er højere end lønningerne i de tre øvrige lande (se afsnit 3.8.1 figur 25). Samtidig er det tyske hold større, og arbejdsdagen væsentligt længere end i de tre øvrige lande (jf. figur 16). På trods af de dyre

overtidstimer i Danmark og Sverige kan budgetterne til hold altså holdes nede, ved at holde arbejdsdagens længde nede (jf. figur 16).

En supplerende forklaring på det høje tyske budget, kan ligge i den tyske lineproducers budgettering med to kamerahold under hele optageperioden. Erfaringer fra filmbranchen viser, at dette er normal praksis på større internationale produktioner, som kan være med til at øge kvaliteten af den færdige film. Særligt på en periodefilm, som den undersøgte, vil disse kulturelle forskelle slå igennem, hvor man i Tyskland forventer at arbejde i en 360 graders scenografi, mens vi i Danmark på et mindre hjemmemarked har lært at arbejde mere "lean" og produktionsstyret.

Overordnet set tegner budgetterne til hold det samme billede, som vi så af totalbudgetterne i figur 12, nemlig at det tyske budget er væsentligt højere end de tre øvrige.

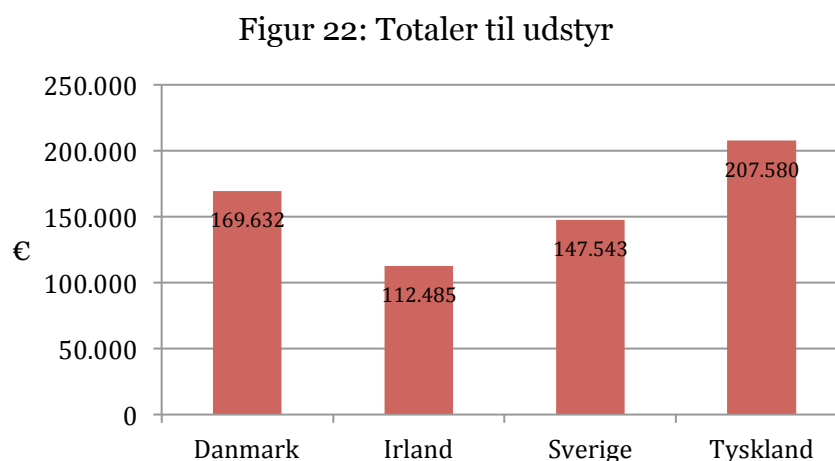
3.6 Udstyr, studie og faciliteter

Følgende afsnit beskriver, hvilke udgifter der forventes at være til udstyr, studie og faciliteter i forbindelse med filmen, som det fremgår af de fire filmbudgetter.

3.6.1 Udstyr

Dette afsnit vil undersøge de fire budgetters poster til udstyr. Afsnittet ser indledningsvis på totaludgifter til udstyr og går efterfølgende nærmere ind i udgift til kamera på de fire produktioner.

Figuren nedenfor ser på totale udgifter til udstyr, der er budgetteret med i de fire lande:

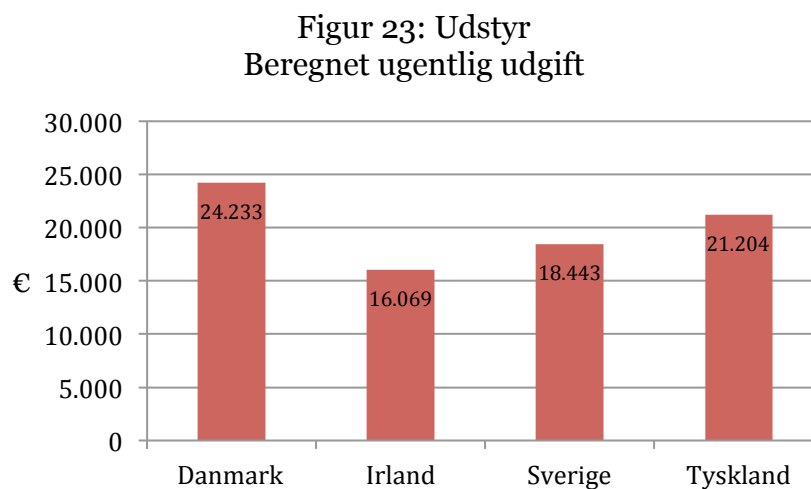
Figuren illustrerer budgetterede udgifter til udstyr.

Det fremgår af figur 22, at Tyskland, som ligeledes har det højeste totalbudget, har det højeste budget til udstyr på €207.580. Dernæst kommer det danske budget på

€169.632, det svenske på €147.543 og det irske på €112.485. Selvom der her ses en forskel mellem landene, er forskellen ikke nær så stor som ved øvrige poster i budgettet.

Da der er forskel på antal optageuger i de fem lande, kan det hævdes at være mere retvisende at se på totaludgifter delt med antal optageuger. Dermed skabes et billede af, hvor store udgifterne til udstyr er pr. uge og ikke udelukkende totalt for hele perioden.

De budgetterede udgifter til udstyr delt med antal optageuger i hvert land er illustreret i figur 23 nedenfor:

Figuren illustrerer budgetterede totaludgifter til udstyr delt med antal optageuger.

Af figuren fremgår det, at der i budgetterne er en forskel på omkring €8000 om ugen mellem det danske og det irske budget, som er henholdsvis størst og mindst på udstyr (set ud fra den beregnede ugentlige udgift). Derudover illustrerer figuren, at det tyske budget altså ikke er det største på udstyr af de fire lande. Det danske budget til udstyr ud fra en beregnet ugentlig udgift er derimod det største af de fire budgetter. Erfaringer fra udenlandske produktioner fortæller os, at vi herhjemme har en ganske høj standard på teknisk udstyr.

At forskellene mellem landene ændrer sig her, ift. figur 22, skyldes, at det danske og irske budget indeholder syv optageuger, mens det svenske og tyske indeholder otte optageuger. Derfor overstiger den ugentlige udgift i det danske budget den tyske ugentlige udgift, selvom det tyske budget til udstyr totalt set er dyrere (jf. figur 22).

I det følgende undersøges prisen for en kamerapakke pr. uge i landene, som det fremgår af de fire budgetter. Det danner grundlag for et overskueligt sammenligningseksempel, hvor det bliver muligt at sammenligne den samme service mellem landene mere præcist.

Tabel 6: Udgifter for en kamerapakke per uge, antal kamerapakker, antal optageuger og hvorvidt de anvender studie og/eller location.

	Danmark	Irland	Sverige	Tyskland
Antal kamerapakker	1	1	1	2
Udgifter til en kamerapakke pr. uge	4.694	4.900	4.968	5.000
Antal optageuger	7	7	8	8

Tabellen illustrerer de budgetterede udgifter til en kamerapakke pr. uge, antal kamerapakker, antal optageuger, og hvorvidt de anvender studie og/eller location på den specifikke film.

Af tabel 6 ser vi, at Danmark er det land, hvor prisen på en kamerapakke pr. uge er lavest. Det er dermed ikke kameraet, der er årsagen til, at det danske budget til udstyr (beregnet pr. uge) er det højeste, som det fremgår af figur 23.

En del af årsagen til, at det danske budget alligevel er større end de øvrige ud fra det beregnede ugentlige budget, skal findes i, at det danske budget indeholder et ekstra kamera i fem af de syv optageuger, hvorimod Sverige og Irland kun har et kamera. Derudover er der budgetteret med over €11.000 til kommunikationsudstyr, walkier og mobiler. Denne post findes eksempelvis ikke i det svenske budget. I både det irske og tyske budget er de budgetterede udgifter til kommunikation henholdsvis lige over €3000 og €7000 (ikke vist i tabel).

3.6.2 Studie og location

Følgende afsnit beskriver de fire landes budgetter til henholdsvis studie og location.

Tabel 7: Udgifter til studie og location

	Danmark	Irland	Sverige	Tyskland
Leje af studie	0	0	45.406	0
Leje af location	32.183	50.000	24.038	61.900
Total	32.183	50.000	69.444	61.900

Tabellen viser de budgetterede udgifter til leje af studie og leje af location for den specifikke film i hvert af de fire lande.

Det fremgår af tabel 7, at Sverige er det eneste af de fire lande, der vil bruge studie til optagelserne af filmen. Derudover ses her, at det danske budget til location er væsentligt lavere end både det irske og det tyske. I det danske budget er afsat €32.183 til location, mens der er afsat €50.000 i det irske og €61.900 i det tyske budget. Prisen for leje af location er altså et område, hvor Danmark ud fra disse fire budgetter fremstår meget konkurrencedygtig.

I forbindelse med undersøgelsen er der foretaget en generel benchmark mellem hovedstæderne i de fire lande på en række parametre. Her er priser på leje af kontorlokaler i landene blandt andet undersøgt. Det viser sig, at København er den by, der har de laveste priser på leje af kontorlokaler (se bilag 4, afsnit 8.4.1). Dette underbygger, at priserne på locations er billigere i Danmark end i de tre øvrige lande. Derudover indikerer det, at den lavere pris for locations i Danmark formentlig hænger sammen med, at leje af lokaler i København generelt er billigere end leje af lokaler i de øvrige landes storbyer.

3.7 Catering

Følgende afsnit ser på budgetterede udgifter til catering i de fire filmbudgetter. For at give et retvisende sammenligningsgrundlag præsenteres først forskellige forhold, som har betydning for de udgifter, der må være, til catering. Hvorvidt der optages på studie eller location, antallet på holdet og antal medvirkende og derudover længden på arbejdsdagen får betydning for, hvor store de samlede udgifter til catering er. Disse grundlæggende betingelser fremgår af tabel 8 nedenfor:

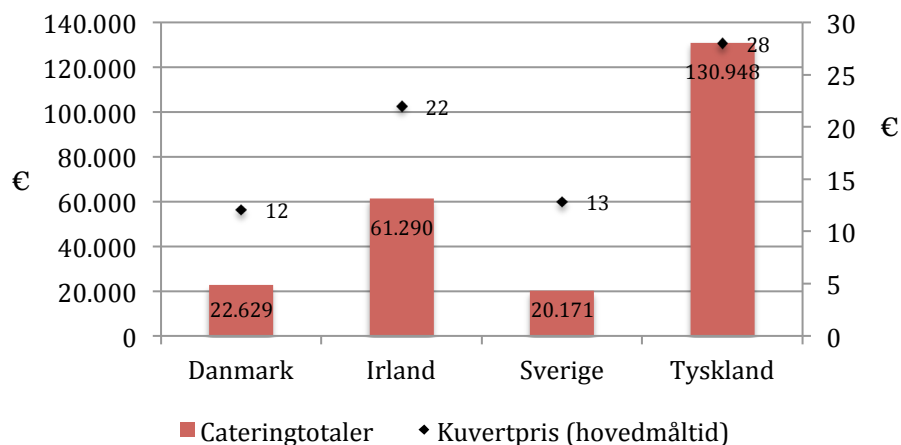
Tabel 8: Catering-betingelser

Danmark	Location. 5 på holdet i 35 dage + 10 medvirkende i 35 dage + 300 ekstra i én dag.
Irland	Location. 65 i 35 dage (medvirkende og hold) + én dag med 300 ekstra.
Sverige	Studie. 52 på holder og 4 praktikanter i 40 dage + én dag med 400 ekstra + "andet catering (morgenmad o.lign.)". OBS: Frokost-reduktion på grund af studie (80 svenske kroner for 50 personer i 40 dage = 17.094).
Tyskland	Location. 85 på holdet i 8 uger + 290 måltider til medvirkende + 70 ekstra måltider + 4 gæstemåltider hver dag under optagelser + "Skat for tysk catering".

Tabellen beskriver grundlæggende betingelser for catering for filmen i de fire lande.

Som det fremgår af tabel 8, er der forskel på, hvor mange der skal have mad og i hvor lang tid. Det får naturligvis betydning for de samlede budgetter til catering. Derfor sammenligner nedenstående figur både totaludgifter til catering samt den generelle dagspris pr. person i hvert budget.

Figur 24: Catering
Totaler og dagspris pr. person

Figuren illustrerer de totale budgetterede udgifter til catering i optageperioden (søjler) samt generel daglig udgift pr. person (punkter).

Det fremgår af figur 24, at Tyskland også på catering har det største budget (€130.948). En del af forklaringen er naturligvis, at det tyske hold også er det største (jf. figur 15). Derudover fremgår det af figur 24, at den tyske generelle daglige udgift også er den største (€28), hvilket naturligvis også får betydning for, at det tyske budget til catering er højere end de øvrige landes. Den høje dagspris pr. person skyldes sandsynligvis også, at den tyske arbejdsdag er længere end i de øvrige lande, og der dermed er behov for ekstra måltider (jf. figur 16).

En del af årsagen til, at det svenske budget til catering er det laveste, er, at de optager på studie, da fagforeningsregler dikterer, at filmarbejderen selv betaler en del af deres frokost på studiet. Dette beløb er derfor ikke en del af det samlede svenske catering-budget her.

3.8 Lønanalyse

Ovenstående afsnit har fokuseret på forskellige budgetterede udgifter ved produktionen af filmen i de fire lande. Analysen er altså lavet med udgangspunkt i omkostninger til produktionen.

Følgende afsnit vil derimod anskue budgetterne fra filmarbejderens synspunkt. Afsnittet ser på lønningsniveauer for forskellige filmarbejdere for at undersøge, hvor stor forskel der er på lønninger til sammenlignelige funktioner i de fire lande. Hertil beregnes også en købekraftsjusteret løn, hvor der tages højde for prisniveauerne i de pågældende lande.

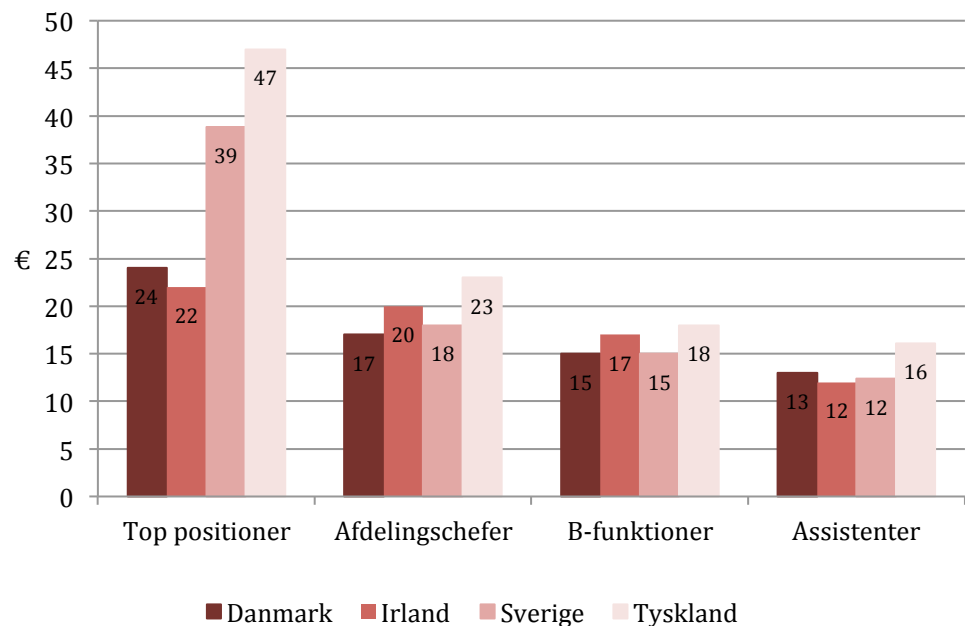
3.8.1 Gennemsnitslønninger

Følgende afsnit ser på lønninger i de fire landes budgetter for forskellige typer af funktioner. Lønningerne er beregnet som gennemsnit inden for henholdsvis:

- **Toppositioner:** Lineproducer, fotograf, produktionsdesigner, 1. AD, kostumedesigner og klipper.
- **Afdelingschefer:** Scripter, produktionsleder, grip, tonemester, belysningsmester, scenografchef, rekvisitør, kostume supervisor og chef sminkør.
- **B-funktioner:** Produktionskoordinater, B-fotograf, B-tonemester, belyser, set rekvisitør, kostumier, sminkør og B-klipper.
- **Assistenten:** 2. AD, produktionsassistent, clapper/loader, videoassistent, grip assistent, belysningsassistent, /regiassistent og kostume assistent.

I figuren nedenfor illustreres den gennemsnitlige timeløn efter skat og lovpligtige fratæk for ansatte inden for hver af de fire typer af funktioner:

Figur 25: Gennemsnitlig timeløn (netto)

Figuren illustrerer en beregnet gennemsnitlig timeløn (efter skat og lovpligtige fratræk og eksklusiv overtid) efter skat og lovpligtige fratræk for personer ansat inden for hver af de fire grupper. Timelønnen er beregnet som et gennemsnit af lønningerne, som de er specificeret i de fire budgetter.

Her fremgår det, at lønniveauerne ligger relativt ens mellem de fire lande for især assistent-funktioner, men også for B-funktioner og afdelingschefer. Når vi ser på toppositionerne, er der større udsving og forskelle at finde. Mens en gennemsnitlig netto timeløn for en top position i det tyske budget er €47 og i det svenske €39 i timen, er gennemsnitslønnen i henholdsvis det irske og det danske budget €22 og €24²³.

Derudover fremgår det af figuren, at det danske lønniveau generelt er relativt lavt, når der sammenlignes med de tre øvrige lande²⁴, samtidig med at der er stor lighed mellem de danske lønninger for de fire grupper. Mens en topposition i det danske budget får €24 i timen, får en assistent €13 i timen. Sammenlignes med det svenske budget, fremgår det, at en svensk topposition får €39 i timen, mens en assistent får lige under lønnen til den danske assistent (€12 i timen). I det svenske budget er der altså en forskel på €27 i timen mellem toppositioner og assistenter, mens denne forskel kun er €11 i det danske budget.

De større lønforskelle mellem toppositioner og assistenter i henholdsvis det tyske og det svenske budget, sammenlignet med det danske og det irske, er udtryk for landenes generelle lønningsniveau. I en generel benchmark for de fire lande, er

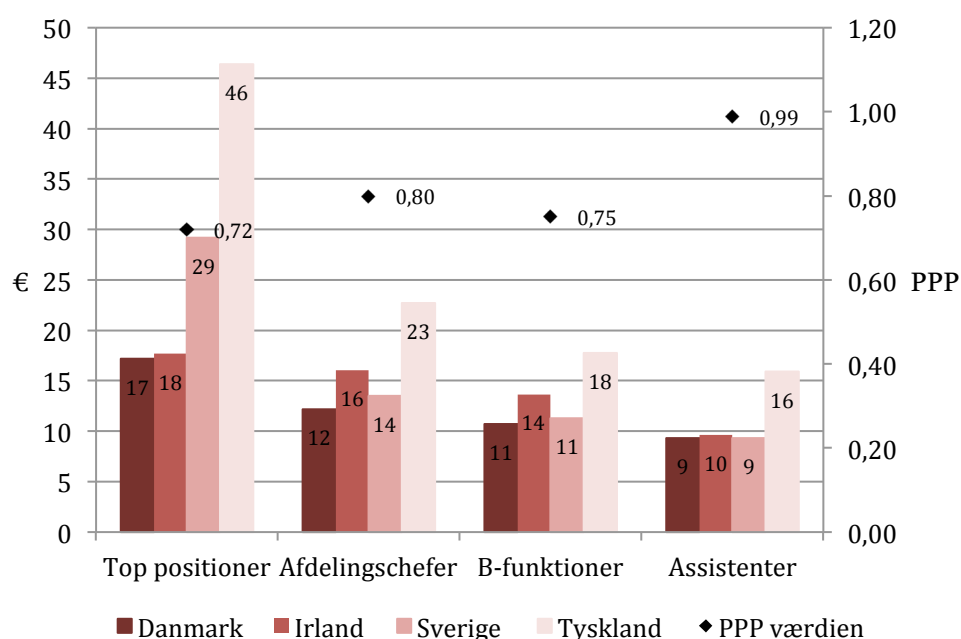
²³ Det skal bemærkes, at cheffotografen i det svenske og tyske budget får en markant højere løn end øvrige top positioner i de to landes budgetter. I både det danske og det irske budget er cheffotografens løn mere på niveau med øvrige top positioner. Den høje løn til cheffotografen i det svenske og tyske budget får naturligvis stor betydning for, at den gennemsnitlige løn for top positioner er markant højere i de to lande sammenlignet med det danske og det irske budget.

²⁴ Det skal bemærkes at timelønnen er beregnet ud fra grundarbejdstid, dermed vil timelønnen for overarbejdstimer altså være højere for de danske og svenske filmarbejdere, end den timeløn der ses af figuren grundet tillæg for overtidsarbejde (se afsnit 3.5.2 figur 17-20).

lønninger for henholdsvis "Sekretær/administrativ assistent" og "Chef for økonomi og administration" undersøgt (se bilag 4 afsnit 8.4.2 og 8.4.3). Her fremgår det, at forskellen mellem lønningerne er større i Sverige og Tyskland end i Irland og Danmark. De større lønforskelle i filmbudgetterne fra den svenske og tyske lineproducer (sammenlignet med det danske er irske) er dermed ikke nødvendigvis noget, der specifikt gælder filmbranchen, men i stedet udtryk for en generel tendens i landenes lønningstrukturer.

Da prisniveauet ikke er det samme i alle lande, er det relevant at beregne og undersøge en købekraftsjusteret timeløn. Denne fremgår af figur 25 nedenfor, hvor den gennemsnitlige netto timeløn er ganget med værdien for *Purchasing Power Parities (PPP)*²⁵ for hvert land.

Figur 9: Købekraftsjusteret gennemsnitlig timeløn for hver gruppe

Figuren illustrerer den gennemsnitlige købekraftsjusterede netto timeløn (efter skat og lovpligtige fratræk og eksklusiv overtid) for ansatte indenfor de fire grupper. Købekraften er beregnet ud fra værdien for "purchasing power parities" i hvert land. Værdien for hvert land står ud for hvert land.

Da den tyske PPP-værdi er højest, øges forskellen mellem de tyske lønninger og lønningerne i de øvrige lande. Dette ses tydeligt af figur 26. Derudover fremgår det, at den danske PPP-værdi på 0,72 er den laveste blandt de fire lande. Dette er årsagen til, at den købekraftsjusterede løn i Danmark er den, der afviger mest fra den reelle netto-timeløn sammenlignet med de tre øvrige lande.

Størst er forskellene mellem landene stadig blandt toppositioner, hvor den købekraftsjusterede timeløn er mere end dobbelt så høj i det tyske budget som i det danske og irske. Derudover er toppositionerne den eneste funktion, hvor der ses væsentlig forskel i lønniveauerne i henholdsvis det danske og det svenske budget.

²⁵ Purchasing power parities er satser for omregning af valuta, der udligner købekraften af forskellige valutaer ved at fjerne de forskelle i prisniveau, der er i forskellige lande. Dermed opnås her en købekraftsjusteret og mere sammenlignelig nettoløn (OECD).

For afdelingschefer, B-funktioner og assistenter ligner den købekraftsjusterede timeløn i det danske og det svenske budget hinanden. Forskellen mellem det danske, irske og svenske lønniveau inden for de fire typer af funktioner stiger, når den købekraftsjusterede løn beregnes. Det skyldes den lidt højere PPP-værdi i Irland end i Danmark og Sverige.

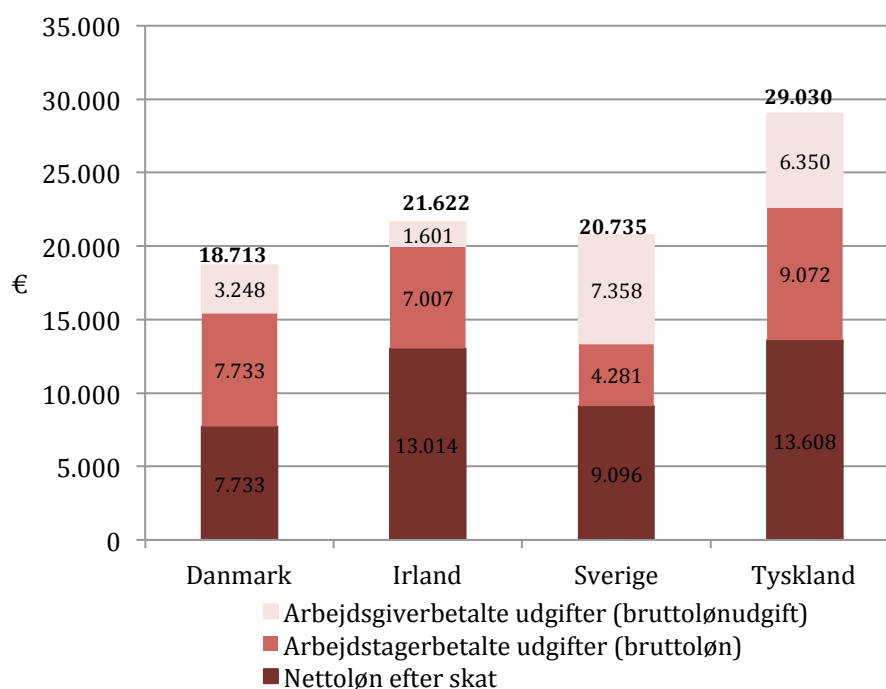
Det næste afsnit vil gå i dybden med budgetterede lønninger til belysningsmesteren i de fire lande.

3.8.2 Belysningsmesteren

Figur 27 nedenfor viser løn og lønudgifter til belysningsmesteren i de fire lande. Belysningsmesteren er valgt som eksempel, fordi stillingen er en afdelingschef i alle fire lande og derudover er budgetteret som lønmodtager. Derfor giver lønninger til belysningsmesteren et godt sammenligningsgrundlag.

I figuren er totale lønudgifter til belysningsmesteren angivet for hele produktionsperioden. Herunder fremgår det, hvor stor en del af udgiften belysningsmesteren reelt modtager (nettoløn). Derudover er angivet både arbejdsgiver- og arbejdstagerbetalte udgifter.

Figur 27: Samlede løn og lønudgifter for belysningsmester i hele produktionsperioden

Figuren illustrerer den samlede løn og lønudgifter inkl. overtid for belysningsmesteren i hele produktionsperioden. Af figuren ses nettoløn efter skat for belysningsmesteren, dernæst ses skat og øverst er fringes lagt til.

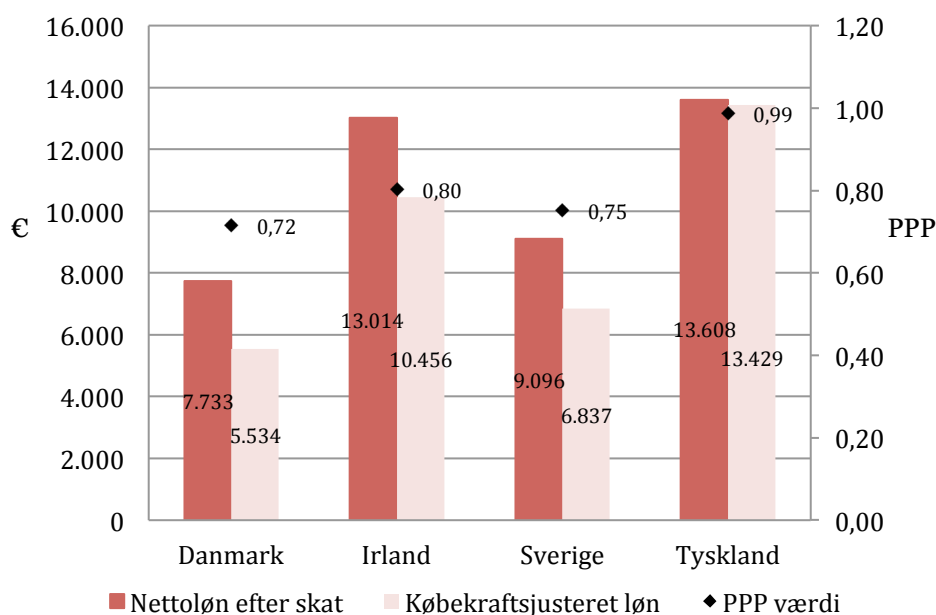
Det ses af figur 27 ovenfor, at belysningsmesteren i det danske budget har den laveste nettoløn (€7.733) sammenlignet med de tre øvrige lande. I det svenske

budget er nettolønnen lidt højere (€9.096) og i det irske og det tyske en del højere (Irland: €13.014 og Tyskland: €13.608)²⁶. Selvom de samlede lønudgifter, medtaget både arbejdsgiver- og arbejdstagerbetalte udgifter, ligner hinanden i det danske, irske og svenske budget, ligner selve nettolønnen i det irske budget mere nettolønnen i det tyske.

Ud over nettolønnen illustreres både arbejdsgiver- og arbejdstagerbetalte udgifter. Det dækker over sociale omkostninger for arbejdsgiveren og lovpligtige fratræk for arbejdstageren. De fire landes arbejdsmarkeder er struktureret forskelligt, hvorfor disse udgifter fordeler sig forskelligt fra land til land. Det får naturligvis betydning for lønningstrukturen for både belyningsmesteren og de øvrige funktioner på produktionen af filmen. Som det fremgår af figuren, udgør arbejdsgiverbetalte udgifter i Sverige en større del af den samlede lønudgift sammenlignet med de øvrige lande, hvor arbejdstagerbetalte udgifter er højere end de arbejdsgiverbetalte. Specielt i Irland er arbejdsgiverbetalte udgifter meget lave²⁷.

På baggrund af nettolønnen er der beregnet en købekraftsjusteret løn, hvor der tages højde for, hvad en euro er værd i hver af de fire lande. Det giver et mere retvisende og sammenligneligt billede. PPP-værdien i de fire lande, nettolønnen samt den købekraftsjusterede nettoløn fremgår af figur 24 nedenfor:

Figur 28: Samlet løn for belyningsmesteren i hele produktionsperioden

Figuren illustrerer PPP-værdien i de fire lande, nettolønnen samt den købekraftsjusterede nettoløn beregnet ud fra de fire budgetter

²⁶ Med til forklaringen på forskellen mellem de totale lønninger er naturligvis antallet af optagedage på filmen.

²⁷ Se procentangivelser for henholdsvis arbejdsgiver og arbejdstagerbetalte udgifter i tabel 5 afsnit 3.3.3. At arbejdsgiverbetalte udgifter er lave i Irland hænger sandsynligvis sammen med, at det irske budget er det eneste, der ikke inkluderer pension i arbejdsgiverbetalte udgifter (sociale omkostninger).

Da en euro er mindst værd i Danmark, sammenlignet med de tre øvrige lande, er lønnen for den danske belysningsmester endnu lavere end de øvrige, når vi ser på den købekraftsjusterede løn.

Der er altså væsentlig forskel mellem lønningerne til belysningsmesteren i de fire lande, selvom der er tale om den samme funktion, og at belysningsmesteren er afdelingschef i alle fire budgetter. Selvom der er forskel på arbejdsdagens længde og antallet af optageuger, er der alligevel bemærkelsesværdig forskel i lønningsniveauet mellem de fire lande, hvor især den irske og tyske belysningsmester budgetteres med en væsentligt højere løn end både den danske og svenske. Til konklusionen heraf må tilføjes, at krav om lange arbejdsdage afspejler sig i lønniveauet.

Næste kapital af rapporten præsenterer en analyse af kvaliteten af produktionsforholdene i de fire lande.

4. Sammenligning af Produktionskvalitet

I denne del af undersøgelsen analyseres generelle produktionsforhold i de fire lande ud fra en række kvalitative vurderinger af producere og lineproducere. Det skal give et kvalitativt indblik i forskellene mellem landene og dermed konkurrencesituationen.

4.1 Metode

Følgende afsnit beskriver metoden og metodiske overvejelser ved undersøgelsen af kvaliteten af de fire landes produktionsforhold.

4.1.1 Spørgeskemaundersøgelse

Undersøgelsen er foretaget på baggrund af en række spørgeskemabesvarelser, indhentet via et online survey program²⁸.

Spørgeskemaet er struktureret i tre temaer, som hver henvender sig til et specifikt organisatorisk segment:

- Filmbranchen: Organisationerne
- Hotel og forplejning: Turisterhvervet
- Rammevilkår: Offentlige, politikere og embedsmænd

Der er blevet udsendt 93 spørgeskemaer, og der er kommet 40 besvarelser. Altså har 43 % af de inviterede deltaget i undersøgelsen.

I spørgeskemaet angav respondenterne deres grad af enighed i 30 udsagn for hvert land, hvori de har været en del af en filmproduktion.

Hvert spørgsmål er altså bygget op som et udsagn, hvortil respondenterne giver udtryk for graden af enighed på en skala fra 1-6 med 1 svarende til meget uenig og 6 til meget enig. Skalaen har ikke noget midtpunkt, men tre muligheder som indikerer højere eller lavere enighed (4-6) og tre muligheder, som indikerer højere eller lavere uenighed (1-3). Respondenterne havde desuden mulighed for at svare "Ved ikke" ved alle udsagn. Alle udsagn blev formuleret således, at en høj score er udtryk for en positiv besvarelse. Gennemsnit på over 3,5 er positive resultater (indikerer en hvis grad af enighed), mens gennemsnit under 3,5 er negative resultater (indikerer en hvis grad af uenighed).

Spørgeskemaet kan findes i bilag 6.

²⁸ Til spørgeskemaet er anvendt et online survey-redskab; "SurveyMonkey". Programmet er både anvendt til at sætte spørgeskemaet op og til at udsende invitationer til deltagelse i spørgeskemaet.

4.1.2 Generel undersøgelse

I undersøgelsen har vi spurgt en række producere og lineproducere om deres oplevelse af filmmarkedet i de pågældende lande. Det drejer sig altså her både om lokalt producerede film og production service. Det vi undersøger, er generelle forhold for produktion af film i de fire lande. De adspurgte producere og lineproducere har svaret på spørgsmål både angående deres eget hjemland og øvrige lande, hvori de har været en del af en filmproduktion.

4.1.3 Manglende generaliserbarhed

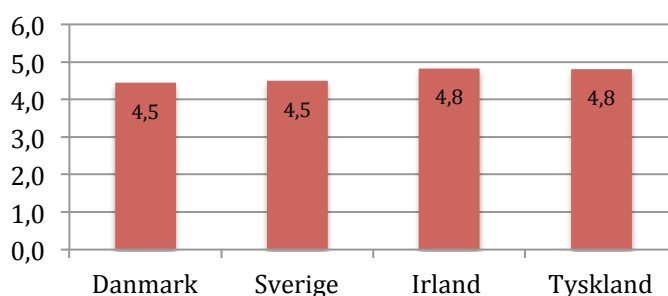
Udfordringen i undersøgelsen er, at spørgeskemaet, primært grundet den lille population/målgruppe, har få besvarelser. Svarprocenten på 43% anser vi som tilfredsstillende, men da 93 personer har fået tilsendt skemaet, svarer det til 40 besvarelser samlet set. Hertil kommer, at blot fem af disse har deltaget i produktion af film i Irland. Dermed er der store usikkerheder, når vi sammenligner besvarelserne fra de fire lande – især ved sammenligninger med Irland. Således er det vi sammenligner, når vi i det følgende afsnit ser på den gennemsnitlige besvarelse, svarerne fra de 40 producere og lineproducere, som har deltaget i denne survey. Det er uvist om undersøgelsen havde set anderledes ud, hvis yderligere 40 producere og lineproducere havde afgivet svar. Med andre ord kan vi ikke generalisere på baggrund af det begrænsede antal svar, vi har fået. Alligevel er det yderst interessant at undersøge, hvad respondenterne mener om forholdene for filmproduktion i de fire lande. Det kan kaste lys over, hvor Danmark er mere eller mindre konkurrencedygtig som produktionsland.

4.2 Overordnet billede

Af de 40 deltagere i undersøgelsen har 17 været en del af filmproduktion i Danmark, 5 i Irland, 19 i Sverige og 23 i Tyskland.

Indledningsvis illustrerer figur 29, hvordan deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen gennemsnitligt har svaret på alle 30 udsagn:

Figur 29: Gennemsnitlig besvarelse for alle udsagn i spørgeskemaet

Figuren viser den gennemsnitlige besvarelse for alle udsagn for hvert af de fire lande.

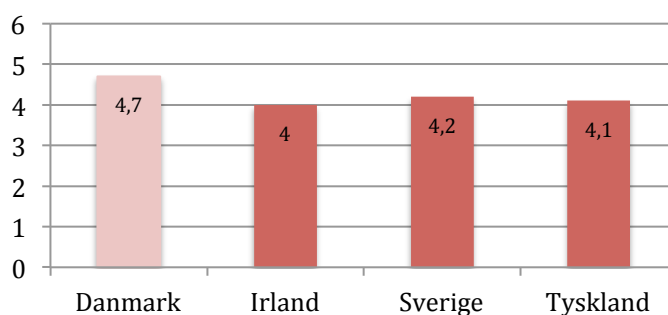
Som det fremgår af figur 29 ovenfor, placerer alle lande sig generelt i den positive ende af skalaen. Derudover er det tydeligt, at der ikke er bemærkelsesværdig forskel på den overordnede og gennemsnitlige vurdering af forholdene for produktion af film i de fire lande.

I det følgende vil enkelte udsagn, hvor landene adskiller sig fra hinanden, blive uddybet.

4.3 Hold

Når vi ser på de subjektive svar omkring kvaliteten af filmhold i de fire lande, placerer Danmark sig højere end de øvrige lande. Det illustreres af figur 30 nedenfor:

Figur 30: Holdet er ansvarligt og samarbejder på tværs af sektorer

Figuren viser den gennemsnitlige besvarelse for udsagnet i de fire lande²⁹.

I gennemsnit er der for Danmark svaret 4,7 for graden af enighed i, at holdet er ansvarligt og samarbejder på tværs af arbejdsområder. Samtidig er der for Irland, Sverige og Tyskland svaret henholdsvis 4, 4,2 og 4,1. På baggrund af de 40 deltagere i spørgeskemaet er danske hold altså mere ansvarlige og samarbejder bedre på tværs af arbejdsområder end hold i de øvrige lande.

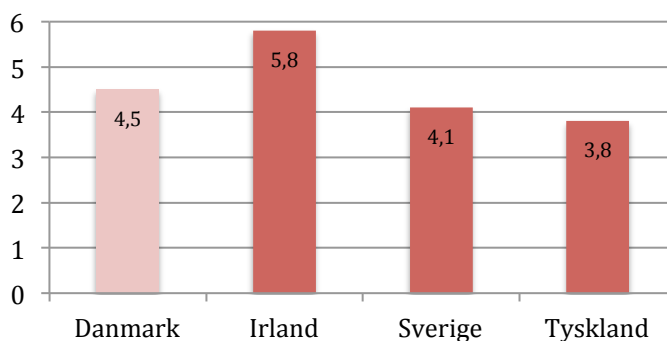
I denne forbindelse skal nævnes, at de danske hold også er placeret bedst, hvad angår deres engelskkundskaber (figur ikke vist).

²⁹ Oprindelig engelsk formulering af udsagnet: *The crew is responsible and cooperates across sectors.*

4.4 Skuespillere

Et andet område, hvorpå Danmark skiller sig positivt ud, er i forhold til lokale engelsktalende skuespillere.

Figur 31: Der er et tilfredsstillende udvalg af lokale skuespillere, som taler flydende engelsk

Figuren viser den gennemsnitlige besvarelse for udsagnet i de fire lande³⁰.

Når der ses bort fra Irland, som har engelsk som modersmål, er Danmark det land, der placeres bedst, når det omhandler udvalget af lokale engelsktalende skuespillere. Her er den gennemsnitlige besvarelse for Danmark 4,5, mens den i Sverige og Tyskland er henholdsvis 4,1 og 3,8.

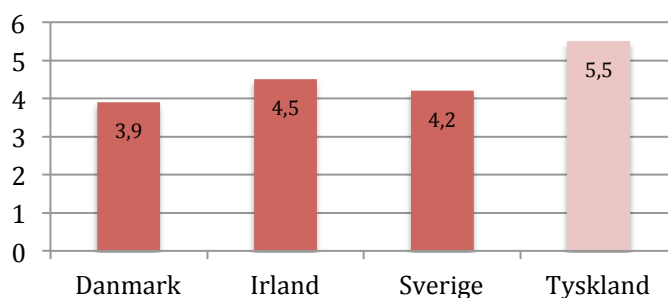
Der er altså kun en lille generel enighed i, at der er tilfredsstillende adgang til lokale engelsktalende skuespillere i Tyskland sammenlignet med Danmark.

³⁰ Oprindelig engelsk formulering af udsagnet: *There is a satisfactory selection of local actors fluent in English.*

4.5 Faciliteter og udstyr

Adgangen til faciliteter og udstyr er et område, hvor Tyskland vurderes bedre end de øvrige lande ved mange af de udsagn, der er blevet givet i spørgeskemaet. Eksempelvis adgangen til studiefaciliteter. Besvarelserne til udsagnet omkring adgangen til studiefaciliteter ses af figur 32 nedenfor:

Figur 32: Der er studiefaciliteter som kan yde service til en international produktion

Figuren viser den gennemsnitlige besvarelse for udsagnet i de fire lande³¹.

Det fremgår af figur 32 ovenfor, at Tyskland er vurderet markant bedre end de tre øvrige lande, hvad angår adgangen til studiefaciliteter. Mens den gennemsnitlige besvarelse på graden af enighed i udsagnet er 5,5 for Tyskland, er den eksempelvis kun 3,9 for Danmark.

Tyskland er desuden vurderet meget positivt på flere andre udsagn omhandlende udstyr og faciliteter. Tyskland vurderes bedre end de tre øvrige lande, når det omhandler adgangen til moderne produktionsudstyr, produktionsbiler og kostumer, og Tyskland vurderes desuden bedre i forhold til adgangen til locations (figurer ikke vist).

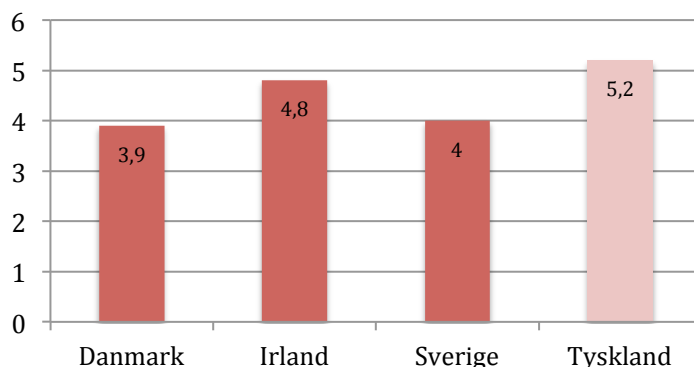
Dette er altså et område, hvorpå det danske filmmarked har sværere ved at konkurrere med det tyske. Det skal dog understreges, at der er (gennemsnitligt) enighed i, at der er studiefaciliteter, som kan yde service til en international produktion i Danmark. Enigheden er blot væsentligt lavere for både Danmark, Irland og Sverige end for Tyskland.

³¹ Oprindelig engelsk formulering af udsagnet: *There are studio facilities that can provide services to an international production.*

4.6 Catering og restauration

Catering er endnu et område, hvor Tyskland vurderes positivt i spørgeskemaundersøgelsen. Dette ses af figur 33 nedenfor:

Figur 33: Der er adgang til professionel catering for filmhold

Figuren viser den gennemsnitlige besvarelse for udsagnet i de fire lande³².

Det fremgår af figuren, at deltagerne i spørgeskemaerne i høj grad er enige i, at der er adgang til professionel kvalitetscatering i Tyskland. For alle fire lande er der også her en gennemsnitligt enighed i, at der er adgang til professionel catering for filmhold. Graden af enighed er dog lav for både Danmark og Sverige og markant højere i Tyskland end i de øvrige lande.

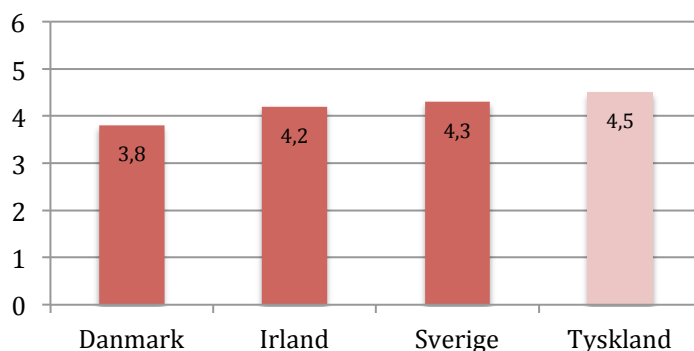
Dette er interessant i forhold til udgifter til catering i filmbudgetterne i afsnit 3.7. Her fremgår det af figur 24, at det tyske cateringbudget er det største. Dermed er catering således både bedre vurderet, men også dyrere (i det pågældende filmbudget) i Tyskland end i de øvrige tre lande.

³² Oprindelig engelsk formulering af udsagnet: *There is access to professional quality catering for film crews.*

4.7 Overenskomster

I spørgeskemaet blev respondenterne desuden spurgt om, hvorvidt de er enige i, at overenskomsterne ikke er en hindring for filmproduktionen. Graden af enighed i dette ses af figur 34 nedenfor:

Figur 34: Overenskomsterne er ikke en hindring for filmproduktion

Figuren viser den gennemsnitlige besvarelse for udsagnet i de fire lande³³.

Her er der for alle lande igen gennemsnitlig enighed i, at de respektive overenskomster ikke er en hindring for filmproduktion.

Desuden ses det, at graden af enighed i udsagnet er lavest for Danmark, hvor de deltagne producere og lineproducere oplever gennemsnitligt større hindring ved danske overenskomster end ved de øvrige landes. Dog skal det understreges, at gennemsnittet på 3,8 er over 3,5 og dermed stadig i den positive ende af skalaen.

Det er her bemærkelsesværdigt, at Sverige vurderes næsten lige så positivt som Tyskland på trods af Sveriges ellers markant strammere overenskomst. (Den tyske lineproducer, som var samarbejdspartner under budgetundersøgelsen, informerer om, at der i Tyskland omvendt er få spillefilmsproduktioner, der er underlagt overenskomst).

³³ Oprindelig engelsk formulering af udsagnet: *The union agreements are not an obstacle to film production.*

5. Konklusioner

På baggrund af budgetanalysen kan det konkluderes, at Tyskland, for denne specifikke film, skiller sig markant ud med store totaludgifter, som i høj grad skyldes store udgifter til "above the line" (filmens drivende kræfter) samt et væsentligt større hold, højere lønninger og længere dage sammenlignet med de øvrige tre lande.

Det danske budget indikerer omvendt en arbejdskultur med et lille hold og kortere arbejdsdage. De kortere arbejdsdage i Danmark og Sverige skyldes i høj grad, at overtidstimer er dyrere end normaltimer, hvorfor den enkelte filmarbejder forventes at præstere mere effektivt i forhold til eget arbejdsområde. De samlede lønudgifter holdes altså nede ved at undgå for lange arbejdsdage.

Samtidig er der markant større lighed i lønnen på tværs af filmholdene i Danmark og Irland end i Tyskland og Sverige. Ligheden på tværs af hierarkiet kan muligvis være en medvirkende faktor til en motiveret og effektiv arbejdskultur i Danmark, hvor man producerer det samme men på færre timer end de konkurrerende lande.

Den kvalitative del af undersøgelsen peger også på en international tilfredshed med, at danske filmhold arbejder fleksibelt og selvstændigt. Ulempen ved den danske ligeløn kan dog være, at det ikke gør rekruttering til branchen nemmere, da der til trods for krævende arbejdsbetingelser ikke er udsigt til en lønudvikling der matcher erfaring og ansvar. Og det i sig selv kunne tale for fordelene ved en udvikling mod større forskelle mellem lønninger til assistent/lærlinge funktioner og det øvrige hold for at motivere de mest ansvarlige og dygtige medarbejdere til at forblive en ressource for dansk filmproduktion.

Højt skattetryk og lille købekraft i Danmark er med til at tegne et billede af, at danske filmarbejdere på denne type film har den dårligste nettoindkomst i undersøgelsen. Det gælder særligt toppositionerne. En følgevirkning af de lave lønninger, samt at der i Danmark er en lavere købekraft, giver en risiko for at miste talent, **som søger højere lønninger i andre lande.**

Derudover ligger Danmark i den dyre ende på udstyr, men er til gengæld konkurrencedygtig på udgifter til locations.

Det er altså udgifter til holdstørrelse og lønninger, som giver de største forskelle mellem landene. Det betyder, at Danmark kan sælge sig selv som filmproduktionsland på samlet set lave produktionsomkostninger, og ikke mindst selvstændige og fleksible filmhold.

Undersøgelsen viser desuden, at kvaliteten af produktionsforholdene vurderes højt i alle landene. Alligevel placerer undersøgelsen landene forskelligt på nogle specifikke områder. Danmark vurderes eksempelvis positivt i forhold til filmholdets præstationer, men mindre positivt grundet et besværligt overenskomsts system i forhold til de andre lande. Tyskland vurderes bedre end de øvrige lande for catering og for adgangen til studie og produktionsudstyr.

6. Den danske konkurrencesituation

På baggrund af ovenstående budgetanalyse af generelle produktionsforhold i de fire lande, vil følgende afsnit præsentere en analyse af den danske konkurrencesituation.

Overordnet har analysen af produktionsforhold og budgetter trods sine begrænsede data givet et kvalificeret indblik i, hvor landene er ens, og hvor de er forskellige, når det drejer sig om produktion af lokale film. Dermed bliver det muligt at sige mere om, hvor Danmark står henholdsvis stærkt og svagt i konkurrencen om at tiltrække filmproduktioner, og hvor der er plads til forbedringer i egen arbejdskultur og i branchens rammeforudsætninger.

Det kan virke paradoksalt, at det er de strammere regler og overenskomster i Danmark, som har medført, at man er blevet dygtig til at arbejde kortere dage, og dermed ikke behøver store hold (der kan afløse hinanden). Og at det har medført en arbejdskultur, hvor man af egen motivation alligevel forbereder sig i sin fritid, så den samlede produktion bliver billigere at gennemføre i Danmark (Hvenegaard og Mathiesen 2005). Dette er sandsynligvis en indforstået arbejdskultur, som ikke umiddelbart forstås af andre nationaliteter, som måtte ønske at producere i Danmark. Derimod kan internationale producenter blive lidt skræmte ved første bekendtskab med de danske regler og overenskomster. Undersøgelsen viser, at de deltagne producere og lineproducere vurderer, at de danske overenskomster er en større hindring end overenskomsterne i de øvrige lande.

Man kunne tilføje, at de mange filmpriser, som vindes af danske film, TV- og dokumentarproduktioner, en observeret opsøgning af dansk talent fra udenlandske agenter samt nærværende Branche Notats konklusioner om de mindre danske hold med større fleksibilitet indikerer en høj "production value" – altså filmkvalitet i forhold til budgetstørrelser. Der leveres meget film for pengene i Danmark, hvilket kan skyldes, at vi historisk set har været tvunget til at producere for lavere budgetter og dermed til at tænke mere lean og produktionsstyret. Hertil kommer et unikt (og gratis) uddannelsessystem, som har taget denne model til sig sammen med arbejdskulturen med flade hierarkier, fleksible og motiverede medarbejdere og dygtig ledelse.

Danske filmskoler udmærker sig ved at optage talent uanset økonomisk formåen i modsætning til udenlandske filmskoler, hvor man skal kunne betale for en god uddannelse. Især den nationale Filmskole har formidable lærerkræfter og mange ressourcer til at eksperimentere, og både elever og pædagogik står på skuldrene af et i forvejen veludviklet uddannelsessystem, hvor børn i en tidlig alder præsenteres for muligheder for at udtrykke sig kunstnerisk (Egebjerg 2012).

Disse parametre giver højt kvalificerede danske filmarbejdere, som har haft mulighed for enten selv at blive uddannede fotografer, lydteknikere, filmklippere mv., eller har haft mulighed for at arbejde på produktioner i uddannelsessystemet og i den professionelle fødekæde.

En følgevirkning af Danmarks små hold, korte arbejdsdage men også af den motiverende holdånd er, at en vis arbejdsmængde foregår udenfor registreret skema, og at danske filmarbejdere forbereder sig selvstændigt og ansvarligt for

egen regning. Dette kan derfor alligevel medføre lange arbejdsuger på op mod 50 timer, og filmarbejdet kan være særligt hårdt for kvindelige forsørgere, som hurtigere falder ud af branchen igen efter få års karriere (Hvenegaard og Mathiesen 2005).

Omvendt kan den gode stemning, som følger det flade hierarki og frihed i selvstændige arbejdsopgaver, også motivere danske filmarbejdere til at levere en særlig professionel præstation på trods af hårde arbejdsforhold (Hvenegaard og Mathiesen 2005; Egebjerg 2012). Danske filmarbejdere drives især af lysten til at arbejde med filmenes høje kvalitetsindhold (Hvenegaard og Mathiesen 2005), som derfor også er et vigtigt parameter til at fastholde de dygtige og motiverede ressourcer.

6.1 Diskussion af styrker og svagheder

På baggrund af rapportens analyse og diskussioner af branchen er der nedenfor lavet et oplæg til fremtidigt arbejde med at kortlægge filmbranchens muligheder og udfordringer.

Herunder i noteform en række forhold, der gør sig gældende for den danske filmbranche, til videre diskussion og arbejde mellem branchens parter:

Styrker:

- Middel lønningsniveau før 10.-12.time
- Flad lønningsstruktur
- Fleksibilitet og effektivitet
- Samarbejdsevne på tværs af faggrænser
- Selvstændighed og ansvarlighed
- Gode engelskkundskaber og professionalisme
- Højt kvalificeret arbejdskraft
- Høj grad af produktionsstyring

Svagheder:

- Små hold = Mangel på hænder
- Mindre trænede i store hold/kompleksitet
- Dyre ved lange dage – 10. – 12. time
- Produktionsstyrede metoder kan hæmmer de kreative kræfters ambitioner (også udenlandske)
- Komplex overenskomststruktur
- Flad lønstruktur = Svært at rekruttere nye til branchen

Muligheder:

- Kan udvikle en særlig "dansk model" for store hold
- I en truet international film- og tv-økonomi, kan vi levere varen med mindre hold og større fleksibilitet.
- Vi kan blive markedsledende med de rette finansielle incitamentsstrukturer for større internationale produktioner til DK
- Markedsføre den særlige "hold-ånd", som eksisterer i den danske model
- Kan eksportere service i små, fleksible hold

Trusler:

- Risiko for at miste talent til udlandet eller til andre brancher
- Mister nationale produktioner til udlandet grundet manglende incitamentsstrukturer
- Manglende erfaring med meget komplekse produktioner
- Komplexiteten i fremtidige aftaler mellem branchens parter
- Manglende motivation til nye uddannede i branchen giver udfordringer for rekruttering
- For lille kapacitet og mangel på arbejdskraft

7. Referencer

Hvenegaard, H. og Mathiesen, K. (2005), "Film- og TV-arbejdere i Rampelyset", En undersøgelse af levevilkår og arbejdsmiljø for atypisk ansatte, Center for Alternativ Samfundsanalyse (CASA), Juli 2005, ISBN 87-91558-80-8, (ISBN 87-91558-81-6)

Deloitte 2013: "Sundhedstilstanden i Dansk Filmproduktion", Det Danske Filminstitut, November 2013.

Egebjerg C. 2012:, "...And Action!", Ph.d. afhandling, DTU Management, ISBN 978-87-92706-51-5

Entertainment Partners 1:

<https://www.ep.com/Content/Products/Budgeting.aspx>

Entertainment Partners 2:

<http://www.ep.com/scheduling/>

European Parliament 2014:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2014/545705/EPRS_BRI\(2014\)545705_REV1_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2014/545705/EPRS_BRI(2014)545705_REV1_EN.pdf)

OECD:

<http://www.oecd.org/std/prices-ppp/purchasingpowerparities-frequentlyaskedquestionsfaqs.htm>

Andre relevante analyser:

Deloitte (2013), "Analyse af den danske byggesektor":

https://www.trafikstyrelsen.dk/~media/Dokumenter/15%20byggeri/hovedrapport_endelig_140513_final.ashx

Sammenligner den danske byggebranche med Tyskland, Holland og Sverige – ser blandt andet på produktiviteten.

"Erfaringer fra den danske produktivitetskommission":

http://www.bi.edu/cmeFiles/seminars/20140423_Produktivitetskommissionen.pdf

Kritik af dansk produktivitet

"Den danske model og presset fra internationalisering og differentiering":

http://faos.ku.dk/pdf/forskningsprogram/Forskningsprogram_2014-2018.pdf

Ser kritisk på den danske model og hvordan den presses af internationalisering og differentiering.

8. Bilag

8.1 Bilag 1: "Above the line"

Herunder viser tabel B1 budgetterede udgifter til "above the line" delt ud på følgende seks kategorier: Manuskript, instruktør, skuespillere, stunt og statister.

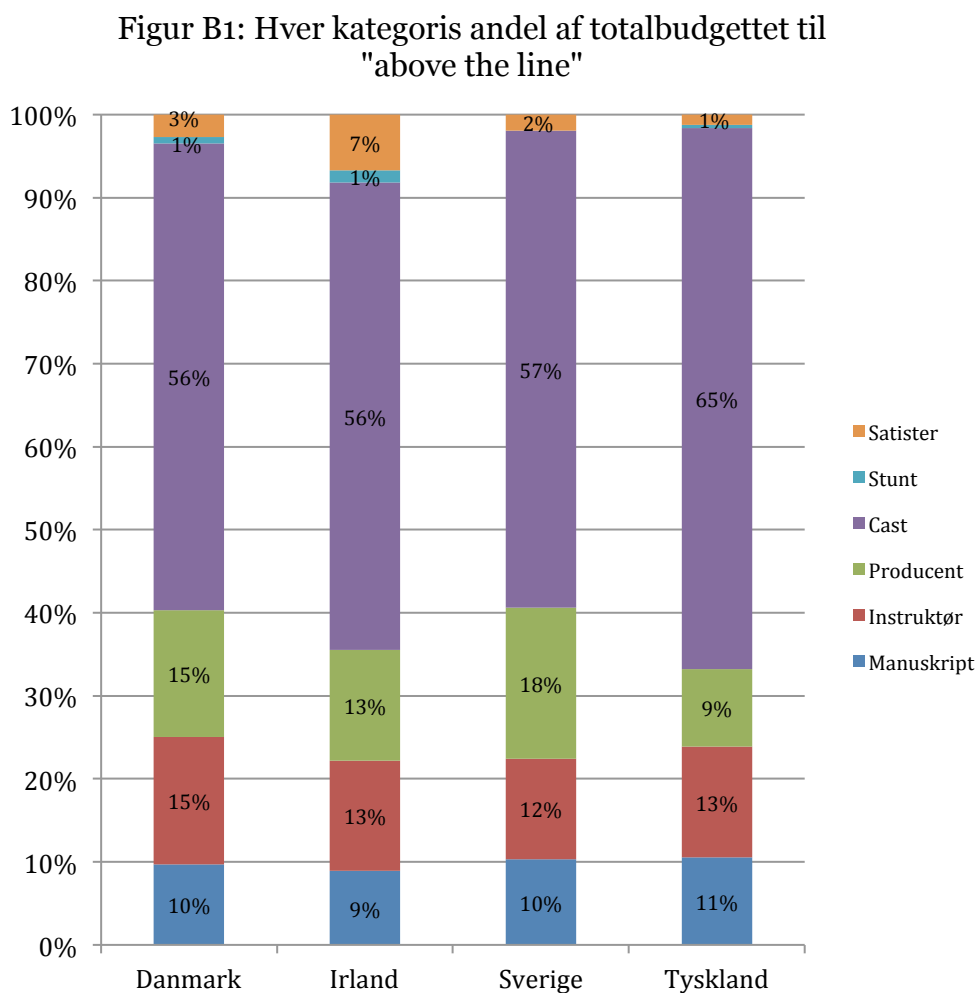
Tabel B1: Budget til "above the line" delt ud på seks kategorier

	Danmark	Irland	Sverige	Tyskland
Manuskript	63.696	50.000	90.812	252.480
Instruktør	100.573	75.000	106.838	320.000
Producent	100.573	75.000	160.256	225.000
Skuespillere	368.676	316.426	505.761	1.563.904
Stunt	5.364	8.250	0	8.500
Statister	17.634	37.821	17.094	30.403
	656.516	562.497	880.761	2.400.287

Tabellen viser de samlede budgetterede udgifter til "above the line" delt ud på de seks kategorier for den specifikke film (Inklusive sociale omkostninger).

8.1.1 Hver kategoris andel af total for "above the line"

Figur B1 illustrerer andelen af total for "above the line", der er afsat til hver af de seks kategorier.

Andele i figuren af beregnet ud fra de budgetterede udgifter til de seks kategorier i "above the line".

8.2 Bilag 2: Hold

Tabel B2 illustrerer de totale udgifter til hold delt op i følgende ni grupper: Instruktion, produktion, kamera, grip, lyd, lys, scenografi, kostume og sminke og klipning.

Tabel B2: Totale udgifter til hold som budgetteret. Delt op i ni kategorier.

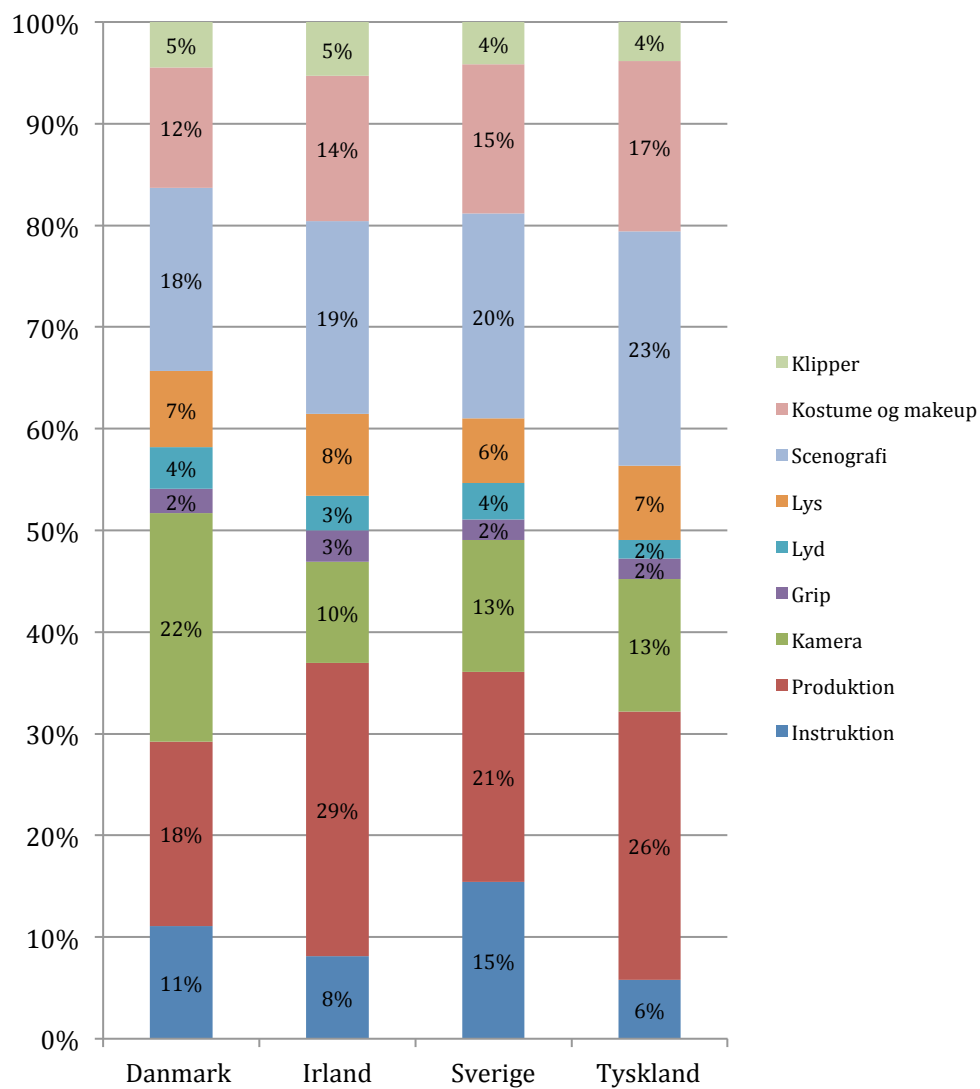
	Danmark	Irland	Sverige	Tyskland
Instruktion	97.388	59.575	139.610	140.039
Produktion	159.653	211.362	187.716	636.622
Kamera	197.426	73.277	117.217	313.826
Grip	20.905	22.732	18.578	48.240
Lyd	36.517	24.589	32.633	44.421
Lys	65.368	59.353	57.317	176.761
Scenografi	158.480	138.932	182.716	555.183
Kostume og sminke	103.976	104.747	133.186	405.110
Klip	39.585	38.988	37.607	92.160
Total	879.298	733.555	906.578	2.412.362

Tabellen illustrerer udgifter til hold for filmen, som det fremgår af de fem budgetter. Delt op i ni kategorier.

8.2.1 Hver kategoris andel af total for hold

Andelene i figur B2 angiver, hvor meget hver enkelt hold udgør af det samlede budget for hold.

Figur B2: Andel af totalbudget for hold delt ind i de ni grupper

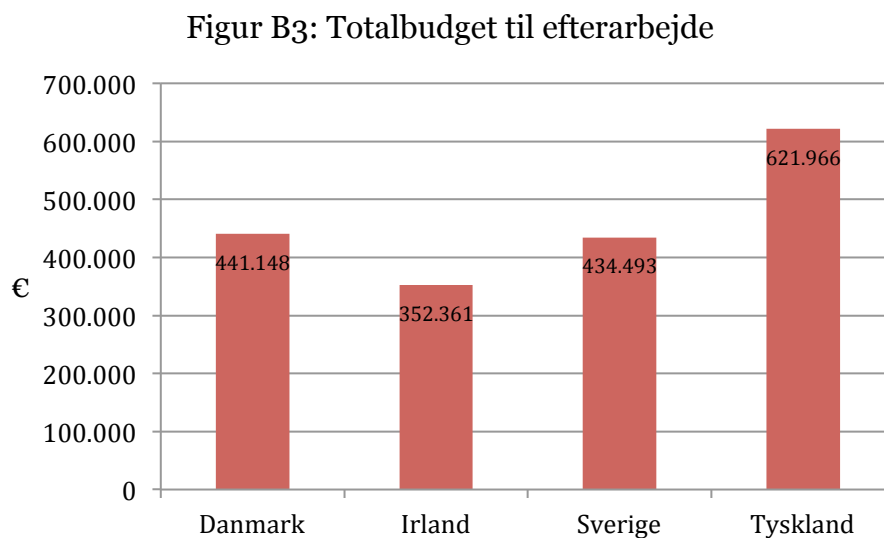

Andelene i figuren er udledt af de budgetterede udgifter for de ni grupper for den specifikke film.

8.3 Bilag 3: Efterarbejde

Figur B3 illustrerer budgetterede udgifter til efterarbejde.

Efterarbejde indeholder: faciliteter, musik, laboratorie og lønninger.

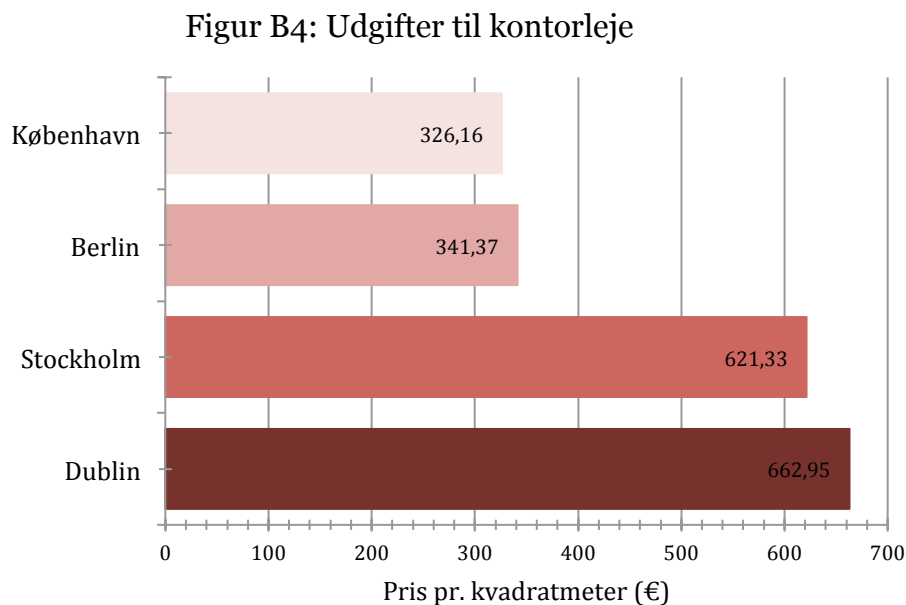
Figuren illustrerer de budgetterede totale udgifter til efterarbejde for den specifikke film i de fem lande.

8.4 Bilag 4: Benchmark af kontorleje og lønninger

Generel benchmark fra Foreign Direct Investment (FDI)

8.4.1 Kontorlokaler

Udgifter til kontorleje inklusiv skatter og/eller serviceudgifter. Første kvartal 2015.

Figuren illustrerer udgifter til kontorleje i de fire storbyer målt i prisen pr. kvadratmeter. Kilde: fDi Benchmark fra the Financial times Ltd 2015

Tabel B3: Udgifter til kontorleje

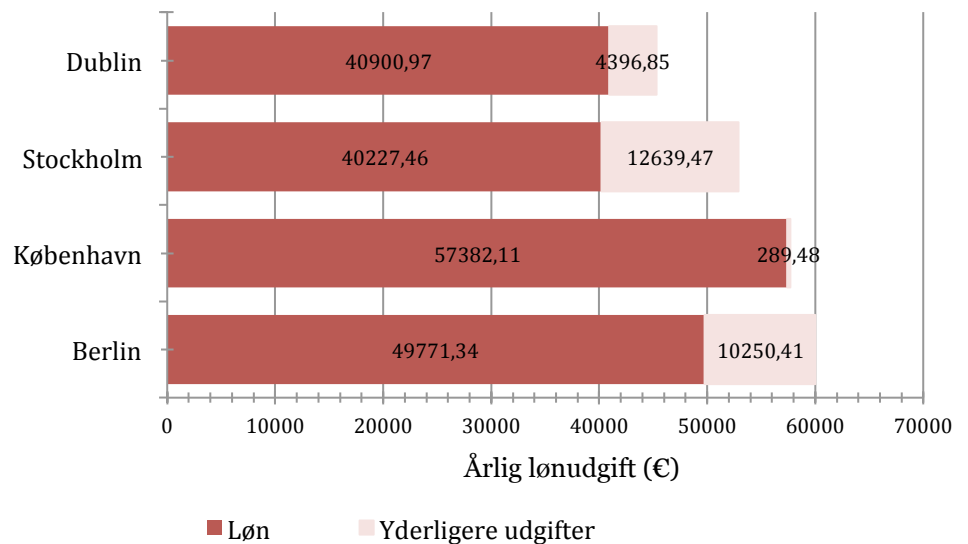
By	Placering	Udgifter (pr. kvadratmeter)	År	Afvigelse fra gennemsnittet
København	1	326,16	2015	-33,16 %
Berlin	2	341,37	2015	-30,04 %
Stockholm	3	621,33	2015	27,33 %
Dublin	4	662,95	2015	35,86 %

Tabellen illustrerer udgifter til kontorleje i de fire storbyer målt i prisen pr. kvadratmeter. Kilde: Cushman & Wakefield/fDi Intelligence (2015)

8.4.2 Sekretær/administrativ assistent

Sekretær/administrativ assistent arbejder for den administrerende direktør ud fra veldefinerede retningslinjer.

Figur B5: Lønudgifter til sekretær/administrativ assistent

Figuren illustrerer udgifter til løn for sekretær/administrativ assistent i de fire storbyer målt i årlig udgift. Kilde: fDi Benchmark fra the Financial times Ltd 2015

Tabel B4: Lønudgifter til sekretær/administrativ assistent

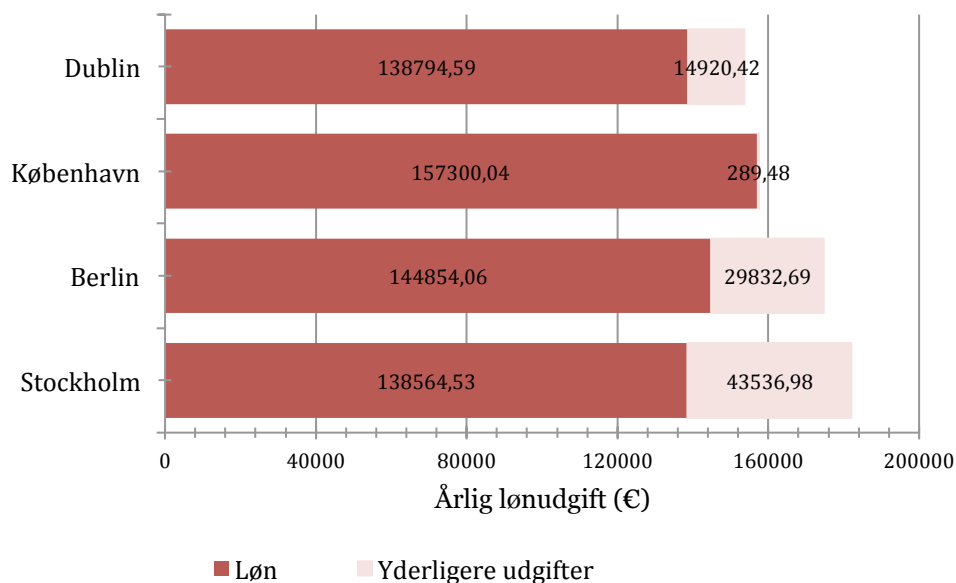
By	Placering	Total (€)	Afvigelse fra gennemsnittet	Løn (€)	Yderligere udgifter (€)	År
Dublin	1	45.297	-16,06%	40.900	4.396	2014
Stockholm	2	52.866	-2,03%	40.227	12.639	2014
København	3	57.671	6,87%	57.382	289	2014
Berlin	4	60.021	11,22%	49.771	10.250	2014

Figuren illustrerer udgifter til løn for sekretær/administrativ assistent i de fire storbyer målt i årlig udgift. Kilde: fDi Intelligence based on Towers Watson Global Remuneration Planning Report 2014/15 and national statistics

8.4.3 Chef for økonomi og administration

Chefen for økonomi og administration har den overordnede kontrol over finansielle funktioner i en mellemstor eller stor virksomhed. Typisk en multinational virksomhed med stor salgsvolumen.

Figur B6: Lønudgifter til chef for økonomi og administration

Figuren illustrerer udgifter til løn for chef for økonomi og administration i de fire storbyer målt i årlig udgift. Kilde: fDi Benchmark fra the Financial times Ltd 2015

Tabel B5: Lønudgifter til chef for økonomi og administration

By	Placering	Total	Afvigelse fra gennemsnittet	Løn	Yderligere udgifter (€)	År
Dublin	1	153.715	-7,97%	138.794	14.920	2014
København	2	157.589	-5,65%	157.300	289	2014
Berlin	3	174.686	4,59%	144.854	29.832	2014
Stockholm	4	182.101	9,03%	138.564	43.536	2014

Tabellen illustrerer udgifter til løn for chef for økonomi og administration i de fire storbyer målt i årlig udgift. Kilde: Kilde: fDi Intelligence based on Towers Watson Global Remuneration Planning Report 2014/15 and national statistics

8.5 Bilag 5: Oprindeligt engelsk brief til filmen

THE COMMUNE / KOLLEKTIVET

Budget Conditions:

The Commune takes place in the seventies (1974/76). It describes a very special époque and requires very skilled head of Department in all creative functions.

7/8 weeks of Shooting, - Can be shot on locations or on Studio.

Enclosed:

Synopsis

Manuscript in English.

Continuity in MMS – basic for Production schedule.

Cast breakdown.

The Budget must be made in MMB

Budget should be based on a National Cast and Team in the Categories mentioned below:

CREW:

A = a National acknowledged Team member with a great experience.

B = a Team member with great experience.

C = Typical an Assistant with a reasonable experience.

D = a Trainee

The following Head of Departments are Category A:

Scriptwriter, Director, DOP, Production Designer, Art Director, Head of Props, Costume Designer, Make Up Designer, Producer and Line Producer.

All other chief functions are Category B.

Assistants are C and D.

CAST:

Erik and Anna are category A

Other Actors in The Commune are Category B

All other Cast are Category C

Children and Youngsters are Category D

8.6 Bilag 6: Spørgeskema

Nedenfor ses det oprindelige spørgeskema. Her er udsagnene kun vist én gang, men i spørgeskemaet blev alle udsagn gentaget for hvert land, hvori deltageren har været en del af en produktion.

Survey on production conditions

Welcome to the survey on production conditions in Denmark, Germany, Ireland, Sweden and Czech Republic. In this survey you will be asked questions about the production conditions in each country.

You will be asked to answer questions about each of the countries where you have been part of a production.

The responses in this survey will be used in a benchmark analysis concerning the conditions of production in the five countries mentioned above.

The survey should take around 15 minutes. Press "Next" to get to the first question.

Denmark

1. Have you ever been part of a film production in Denmark?

Yes

No

Denmark

On the following pages you will be asked to indicate whether you agree or disagree with a range of statements concerning conditions for film production in Denmark.

Click on "Next" to get to the first statements.

Denmark

2. On a scale of 1 to 6, where 1 equals "strongly disagree" and 6 equals "strongly agree", how much do you agree with the following statements?

The country has a satisfactory crew base

The crew is responsible and cooperates across sectors

The crew is fluent in English

Local Heads of Department are at a high international level

Assistants are serviceminded and have a satisfactory competence level

If you have any further comments to the above questions, please note them here:

Denmark

3. On a scale of 1 to 6, where 1 equals "strongly disagree" and 6 equals "strongly agree", how much do you agree with the following statements?

There is a satisfactory selection of local actors fluent in English

There is access to professional stuntmen

There is access to experienced extras who can receive direction in English

If you have any further comments to the above questions, please note them here:

Denmark

4. On a scale of 1 to 6, where 1 equals "strongly disagree" and 6 equals "strongly agree", how much do you agree with the following statements?

There is instant access to a wide range of modern production equipment

There are studio facilities that can provide services to an international production

There is access to special production vehicles for an international production

There is access to a wide range of props, vehicles and costumes

There is no need for professional security during the production

There is easy access to locations

If you have any further comments to the above questions, please note them here:

Denmark

5. On a scale of 1 to 6, where 1 equals "strongly disagree" and 6 equals "strongly agree", how much do you agree with the following statements?

There is access to professional production-service companies

There is access to professional co- producers

All agreements are transparent and kept

There are receipts to all transactions

If you have any further comments to the above questions, please note them here:

Denmark

6. On a scale of 1 to 6, where 1 equals "strongly disagree" and 6 equals "strongly agree", how much do you agree with the following statements?

There is an international airport with the relevant direct connections

Local infrastructure is smooth and efficient

There is a satisfactory access to hotels that fulfil the needs of an international film production

There is access to professional quality catering for film crews

If you have any further comments to the above questions, please note them here:

Denmark

7. On a scale of 1 to 6, where 1 equals "strongly disagree" and 6 equals "strongly agree", how much do you agree with the following statements?

The region presents itself as welcoming, and accommodating for film production

It is possible to attain special permissions

There is no corruption

There is a banking system that can quickly and effectively service international productions

There is easy and quick access to doctors and hospitals

English is widely spoken and understood

There is access to high speed internet everywhere

The union agreements are not an obstacle to film production

If you have any further comments to the above questions, please note them here:

Thank you

The survey is now over and your responses have been saved. Thank you for taking the time to participate.